

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Jacek Uczkiewicz

LKA – 4101-040-04/2014
P/14/079

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/079 – Odwadnianie nieczynnych zakładów górniczych prowadzone w związku z likwidacjami kopalń.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Tomasz Kuźniak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr 92445 z dnia 7 stycznia 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2) 2. Magdalena Kisiołek, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 93160 z dnia 16 stycznia 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)
Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Gospodarki Plac Trzech Krzyży 3/5, 00-507 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Piechociński, Minister Gospodarki

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ działalność kontrolowanej jednostki w latach 2007-2014² w zakresie zadań związanych z odwadnianiem nieczynnych kopalń, finansowanych niemal w całości ze środków dotacji budżetowych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Pozytywnie oceniono przede wszystkim: proces przyznawania dotacji na odwadnianie nieczynnych zakładów górniczych; sprawowany nadzór i kontrolę przebiegu realizacji zadań finansowanych dotacjami (w większości badanych spraw), w tym rozliczanie rzeczowego i finansowego zakresu wykonywanych zadań; a także działania zmierzające do obniżania kosztów zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym ze strony kopalń zlikwidowanych oraz służące poprawie koordynacji działań Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.³ oraz przedsiębiorców górniczych, co w szczególności dotyczy powoływanych z inicjatywy Ministra Gospodarki Zespołów ds. Upraszczania Systemów Odwadniania.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- ustaleniu wysokości dotacji dla ARP w latach 2013-2014 na sfinansowanie monitoringu górnictwa niewęglowego bez sporządzenia uprzedniej, rzetelnej wyceny kosztów realizacji zadań przewidywanych do wykonania;
- nieskutecznym egzekwowaniu przez Ministra Gospodarki stosowania przez Centralną Pompownię Bolko Sp. z o.o.⁴ ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*⁵, przy nabywaniu energii elektrycznej oraz na stwierdzonym przypadku nierzetelnego sformułowania zalecenia pokontrolnego w tym zakresie, skierowanego do tego przedsiębiorcy.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Z uwzględnieniem informacji z lat wcześniejszych, niezbędnych do oceny kontrolowanej działalności.

³ Zwaną dalej: „SRK”.

⁴ Zwaną dalej: „CP Bolko” lub „CPB”.

⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm., zwanej dalej „Pzp”.

Ponadto, uwagi NIK dotyczą m.in.:

- braku systemowych działań Ministra Gospodarki, w tym analitycznych, zmierzających do ograniczenia lub rezygnacji z pomocy państwa dla sektora górnictwa węgla kamiennego, w zakresie odwadniania wyrobisk nieczynnych zakładów górniczych, tj. ukierunkowanych na zmianę źródeł finansowania procesów odwadniania. Perspektywa wygaśnięcia w 2027 r., uregulowań obowiązujących w Unii Europejskiej w zakresie dopuszczalności pomocy publicznej na ww. zadania, stanowi potencjalne źródło zagrożenia dla zapewnienia w przyszłości stabilnych źródeł finansowania tych procesów. NIK zwróciła uwagę, że docelowe rozwiązanie finansowania zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym ze strony kopalń zlikwidowanych ze środków innych niż budżetowe może wymagać czasochłonnych zmian prawno-organizacyjnych oraz powodować konieczność zgromadzenia znacznych, alternatywnych funduszy;
- nieskuteczności działań Ministra Gospodarki oraz SRK, zmierzających do przejęcia przez SRK zadań związanych z odwadnianiem wyrobisk nieczynnych kopalń rud cynku i ołowiu, realizowanych obecnie ze środków dotacji przez podmiot prywatny - CP Bolko. Prace nad przejęciem ww. zadań nie przyniosły oczekiwanych efektów oraz nie przybliżyły do zrealizowania powyższego zamierzenia. NIK zwraca uwagę, że realizacja odwadniania przez SRK umożliwi obniżenie kosztów i stworzy warunki do skuteczniejszej kontroli prawidłowości wydatkowania dotacji budżetowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Przyznawanie dotacji na odwadnianie nieczynnych zakładów górniczych

Opis stanu faktycznego

1.1. Minister Gospodarki⁶ corocznie zatwierdzał kryteria przyznawania dotacji budżetowej odnoszące się do SRK, ustalone przez Departament Górnictwa⁷ w dokumencie pn.: „Kryteria przyznawania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń a także kosztów ogólnego zarządu”⁸ oraz m.in. dla CP Bolko, w dokumencie pn.: „Kryteria przyznawania dotacji budżetowej przeznaczonej dla Kopalni Soli Wieliczka S.A., Kopalni Soli Bochnia Sp. z o.o., Centralnej Pompowni Bolko Sp. z o.o.”⁹

Powyższe Kryteria wskazywały podstawę prawną przyznania dotacji, jej przedmiot, beneficjentów, warunki przyznawania oraz priorytety weryfikowania planów i przyznawania dotacji. Zatwierdzone Kryteria przesyłano do Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział Katowice¹⁰.

(dowód: akta kontroli str. 26-53, 1304-1309)

1.2. W latach 2007-2014 Minister Gospodarki udzielił dotacji budżetowych:

- SRK - m.in. na realizację zadań: wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń¹¹, w tym na zabezpieczenie przed zagrożeniem wodnym oraz związanych z naprawianiem szkód wywołanych ruchem zlikwidowanego zakładu górniczego - na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r.

⁶ Zatwierdzenie dokonywane było przez Sekretarza lub Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Gospodarki.

⁷ W 2007 r. przez Departament Przemysłu.

⁸ W latach 2007-2010 w dokumencie pn.: „Kryteria przyznawania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń”.

⁹ Zwane dalej: „Kryteriami przyznawania dotacji”; w 2014 r. były to również Kryteria przyznawania dotacji dla Zabytkowej Kopalni Węgla Kamiennego Guido w Zabrze.

¹⁰ Zwaną dalej: „ARP”.

¹¹ Umowy: z dnia 16 lutego 2007 r., 14 lutego 2008 r., 20 lutego 2009 r., Nr IV/7/10001/2580/DGA/10 z dnia 4 lutego 2010 r., Nr IV/00057/P/10001/2580/11/DGA z dnia 8 lutego 2011 r., Nr IV/43/P/10001/2580/12/DGA z dnia 8 lutego 2012 r., IV/00033/P/10001/2580/13/DGA z dnia 7 lutego 2013 r., Nr IV/00024/P/10001/2580/14/DGA z dnia 21 lutego 2014 r. Łącznie w ramach ww. umów wraz z aneksami, na działania po zakończeniu likwidacji kopalń prowadzone przez Centralny Zakład Odwadniania Kopalń SRK przyznano 1 427 153,6 tys. zł dotacji budżetowych.

o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006¹² oraz ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015¹³ (na te same zadania przyznawano także dotację budżetową dla Bytomskiej Spółki Restrukturyzacji Kopalń Sp. z o.o.¹⁴ w latach 2007-2009, która następnie została włączona w struktury SRK);

- CP Bolko - na działania wykonywane po zakończeniu likwidacji byłych Zakładów Górniczo-Hutniczych „Orzeł Biały” w Bytomiu, w tym na zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym¹⁵ - na podstawie ustawy z dnia 17 lutego 2006 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów¹⁶ oraz ustawy z dnia 30 sierpnia 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów¹⁷;
- ARP - na monitoring i wykonywanie czynności związanych z restrukturyzacją górnictwa węgla kamiennego¹⁸ na podstawie ustawy o restrukturyzacji górnictwa i ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla;
- ARP - na monitoring prawidłowości wykorzystania dotacji przez CP Bolko, Kopalnię Soli Wieliczka i Kopalnię Soli Bochnia (od 2013 r. także przez Zabytkową Kopalnię Węgla Kamiennego Guido w Zabrze) na podstawie ustawy z 2006 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów i ustawy z 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów (w latach 2007-2012 ARP otrzymywała środki w formie umowy zlecenia, a od 2013 r. w formie dotacji celowej)¹⁹.

(dowód: akta kontroli str. 84-175, 708-856)

Dotacje dla CP Bolko w ww. okresie przyznawane były na jej wniosek oraz na podstawie, przedłożonego Ministrowi Gospodarki, „Rocznego planu działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji byłych zakładów górniczych – Zakładów Górniczo-Hutniczych w Bytomiu realizowanych przez Centralną Pompownię „Bolko” Sp. z o.o. w Bytomiu”²⁰. Dotacje dla SRK na realizację zadań związanych z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym przyznawane były w ww. okresie na wniosek spółki oraz na podstawie, przedłożonego Ministrowi Gospodarki, „Rocznego planu działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń – zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym w Centralnym Zakładzie Odwadniania Kopalń”²¹.

Wnioski o dotację oraz roczne plany działań były weryfikowane pod względem merytorycznym i formalnym przez ARP, a następnie poddawane weryfikacji pod względem formalnym w Ministerstwie Gospodarki, które poza jednym przypadkiem²², nie zgłaszało uwag merytorycznych do przedkładanych rocznych planów, zaś Departament Górnictwa na

¹² Dz. U. Nr 210, poz. 2037 ze zm., zwana dalej: „ustawą o restrukturyzacji górnictwa” - uchylona z dniem 1 stycznia 2008 r.

¹³ Dz. U. Nr 192, poz. 1379 ze zm., zwana dalej: „ustawą o funkcjonowaniu górnictwa” - weszła w życie 1 stycznia 2008 r.

¹⁴ Zwana dalej: „BSRK”. Umowy: z dnia 14 lutego 2007 r., 14 lutego 2008 r. i 20 lutego 2009 r. Łącznie w ramach ww. umów wraz z aneksami, na działania po zakończeniu likwidacji kopalń przyznano 40 093,0 tys. zł dotacji budżetowych.

¹⁵ Umowy: z dnia 28 kwietnia 2006 r. wraz z aneksami, nr IV/00020/P/10095/2580/13/DGA z dnia 1 lutego 2013 r. z aneksem i nr IV/00012/P/10095/2580/14/DGA z dnia 11 lutego 2014 r. z aneksem. Łącznie w ramach ww. umów wraz z aneksami przyznano 115 370,5 tys. zł dotacji budżetowych.

¹⁶ Dz. U. Nr 64, poz. 446 ze zm., zwana dalej: „ustawą z 2006 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów” - wygasła z dniem 31 grudnia 2013 r.

¹⁷ Dz. U. poz. 1160, zwana dalej: „ustawą z 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów” - weszła w życie 1 stycznia 2014 r.

¹⁸ Umowy: nr 1/DBE/2004 z dnia 24 lutego 2004 r. wraz z aneksami, nr 1/DGA/10001/2008 z dnia 26 lutego 2008 r. wraz z aneksami, nr IV/00065/P/10001/2580/13/DGA z dnia 27 marca 2013 r. i nr IV/00037/P/10001/2580/14/DGA z dnia 12 marca 2014 r. Zadanie zwane dalej: „monitoringiem górnictwa węgla kamiennego”. Łącznie w ramach ww. umów wraz z aneksami przyznano 36 129,0 tys. zł dotacji budżetowych.

¹⁹ Umowy: nr 10/DP/07/100095 z dnia 8 lutego 2007 r. wraz z aneksami, nr IV/00439/P/10095/2830/13/DGA z dnia 12 czerwca 2013 r. i nr IV/00016/P/195/2830/14/DGA z dnia 4 marca 2014 r. Zadanie zwane dalej: „monitoringiem górnictwa niewęglowego”. Łącznie w ramach ww. umów wraz z aneksami przyznano 1 670,0 tys. zł środków, w tym 440 tys. zł dotacji budżetowych.

²⁰ Zwanego dalej „rocznym planem działań” lub „rocznym planem”.

²¹ Jw. zwanego dalej „rocznym planem działań” lub „rocznym planem”.

²² W dniu 19 stycznia 2011 r. Dyrektor Departamentu Górnictwa zwrócił się do ARP o ponowną analizę i weryfikację pod względem rzeczowym rocznego planu działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji byłych zakładów górniczych - Zakładów Górniczo-Hutniczych w Bytomiu realizowanych przez CP Bolko na rok 2011, w związku z ukazaniem się komunikatu Prezesa GUS w sprawie średniorocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w 2010 r.

etapie weryfikacji dokumentów pozostawał w kontakcie z pracownikami ARP i na bieżąco konsultował oraz uzgadniał istotne dla danej sprawy kwestie.

(dowód: akta kontroli str. 857-871, 1251-1258)

1.3. W latach 2007-2009 Minister Gospodarki przyznawał CP Bolko dotacje w wysokości 12 mln zł rocznie. W wyniku aktualizacji rocznego planu w 2009 r. ostateczna kwota przyznanej dotacji wyniosła 11 948,5 tys. zł. Przy określaniu wysokości dotacji budżetowej Ministerstwo Gospodarki uwzględniało zgłaszane przez CP Bolko zapotrzebowanie, plan działań polikwidacyjnych na dany rok, jak również wykonanie z poprzedniego roku.

Minister Gospodarki, w ramach prac planistycznych nad ustawą budżetową na 2010 r., wystąpił o przyznanie dotacji w wysokości zgłoszonej w maju 2009 r. przez CP Bolko, tj. w wysokości 19 014 tys. zł²³. Minister Finansów ujął w projekcie ustawy budżetowej na 2010 r. dla CP Bolko dotację w wys. 10 mln zł, motywując jej zmniejszenie w stosunku do zapotrzebowania zgłoszonego przez Ministerstwo Gospodarki, trudną sytuacją finansów publicznych. Decyzją z 12 marca 2010 r.²⁴ Minister Gospodarki zwiększył dotację budżetową dla CP Bolko o 2 mln zł. Uzasadnieniem zwiększenia dotacji było przyznanie w 2010 r. środków w wysokości niewystarczającej do potrzeb oraz konieczność sfinansowania kosztów opłaty ekologicznej z tytułu zrzutu wód do rzeki Brynicy za I półrocze 2010 r. oraz częściowej opłaty za II półrocze 2010 r. Decyzją z 14 października 2010 r.²⁵ Minister Finansów zwiększył dotację dla CP Bolko o 2 221,5 tys. zł z powodu zwiększonych kosztów energii elektrycznej niezbędnej do odpompowania zwiększonego, w stosunku do wartości przeciętnych, dopływu wody z wyrobisk²⁶. Decyzją z 7 grudnia 2010 r.²⁷ Minister Gospodarki zwiększył dotację dla CP Bolko o 160 tys. zł na sfinansowanie w pełnej wysokości kosztów drugiej raty opłaty ekologicznej z tytułu zrzutu wód do rzeki Brynicy w 2010 r. Łącznie w 2010 r. przyznano CP Bolko 14 381,5 tys. zł dotacji.

W ramach prac nad ustawą budżetową na 2011 r., Minister Gospodarki wystąpił o przyznanie dotacji w wysokości zgłoszonej w marcu 2010 r. przez CP Bolko, tj. w kwocie 21 469,6 tys. zł²⁸. Jak wyjaśnił Kierujący pracami Departamentu Górnictwa w Ministerstwie Gospodarki²⁹, wobec trudnej sytuacji finansów publicznych w ustawie budżetowej na 2011 r. ujęto dla CP Bolko kwotę 14 mln zł dotacji. Kwota ta została zwiększona o 4 389 642 zł decyzją Ministra Gospodarki z 30 września 2011 r.³⁰ i przeznaczona na sfinansowanie usunięcia i zagospodarowania nagromadzonych w odstoju odpadów, powstałych w procesie technologicznym oczyszczania wód kopalnianych oraz na pokrycie w pełnej wysokości opłaty ekologicznej za I i II półrocze 2011 r.

W latach 2012-2014 wysokość przyznanych dotacji wyniosła odpowiednio: 15 849,1 tys. zł, 15 224,4 tys. zł, 15 577,4 tys. zł. Kierujący pracami Departamentu wyjaśnił, że wyższe kwoty dotacji w stosunku do pierwotnie przyznanych w 2011 r. umożliwiły spółce zrealizowanie większości podstawowych zadań oraz tych, które z uwagi na ograniczone środki budżetowe w poprzednich latach były sukcesywnie odkładane. Dodał, że powyższe skutkowało również brakiem konieczności przyznawania w trakcie roku dodatkowych środków budżetowych.

(dowód: akta kontroli str. 862-871, 893-911, 917-980, 1255-1259, 1304-1309)

1.4. W ramach umów na monitoring górnictwa węgla kamiennego ARP otrzymała w latach 2007-2014 dotacje budżetowe w łącznej wysokości 36 129 tys. zł (6 000 tys. zł w 2007 r., 4 500 tys. zł w 2008 r., 4 500 tys. zł w 2009 r., 4 200 tys. zł w 2010 r., 4 450 tys. zł w 2011 r., 4 079 tys. zł w 2012 r., 4 200 tys. zł w 2013 r. i 4 200 tys. zł w 2014 r.).

²³ CP Bolko 19 maja 2009 r. zgłosiła wstępne zapotrzebowanie na dotację budżetową na 2010 r. w wysokości 19 014 tys. zł.

²⁴ Nr DBF-I-0310-2/10 w sprawie zmian w budżecie państwa na rok 2010.

²⁵ Nr GN3/4135/6/CBV/10/13704 w sprawie zmian w budżecie państwa na 2010 r., środki pochodzące z rezerwy celowej.

²⁶ Z uwagi na ponadprzeciętnie wysokie opady atmosferyczne w 2010 r.

²⁷ Nr DBF-I-0310-35/10 w sprawie zmian w budżecie państwa na rok 2010.

²⁸ CP Bolko 16 marca 2010 r. zgłosiła wstępne zapotrzebowanie na dotację na 2011 r. w wysokości 21 469,6 tys. zł.

²⁹ Kierujący pracami Departamentu – w dalszej części wystąpienia oznacza Kierującego pracami Departamentu Górnictwa Naczelnika Wydziału Górnictwa Węgla Kamiennego.

³⁰ Nr DBF-I-03100-12/1/11 w sprawie zmian w budżecie państwa na rok 2011.

Wysokość dotacji ustalana była na podstawie kalkulacji zapotrzebowania przedstawianych przez ARP³¹. Dodatkowo w 2012 r. i 2013 r. Ministerstwo Gospodarki przeprowadziło z ARP negocjacje wysokości kwoty dotacji³². W latach 2008-2010 oraz 2012-2013 dotacje zostały wykorzystane przez ARP prawie w całości³³. W 2007 r. kwota niewykorzystanej dotacji wyniosła 65,4 tys. zł., w 2011 r. 215,5 tys. zł., a w 2014 r. 37,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 121-181, 1035-1044, 1058-1067, 1262, 1266-1280)

W ramach umowy zlecenia na monitoring górnictwa niewęglowego ARP otrzymała w latach 2007-2012 wynagrodzenie w łącznej wysokości 1 230 tys. zł brutto (1 005 397,80 zł netto), tj. po 200 tys. zł w 2007 r., 2008 r., 2010 r. i 2011 r., 210 tys. zł w 2009 r. i 220 tys. zł w 2012 r. W związku ze zmianą formy finansowania zadań monitoringu górnictwa niewęglowego w latach 2013-2014 Minister Gospodarki przyznawał ARP dotacje budżetowe w wysokości 220 tys. zł rocznie. Kwota dotacji została prawie całkowicie wykorzystana³⁴.

(dowód: akta kontroli str. 84-120, 1025-1034, 1068-1069, 1301-1302)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W latach 2013-2014 Ministerstwo Gospodarki nie dochowało należytej staranności przy określaniu wysokości dotacji dla ARP na sfinansowanie monitoringu górnictwa niewęglowego w kwocie 220 tys. zł rocznie. Wysokość dotacji w tym okresie została ustalona na podstawie wykorzystania środków z lat poprzednich. Jednakże w latach poprzednich ARP wykonywała monitoring w ramach innej formy finansowania tych zadań, tj. na podstawie umowy zlecenia za wynagrodzeniem składającym się z kwoty netto oraz podatku VAT. W 2012 r. wynagrodzenie wynosiło 220 000,00 zł brutto, tj. 178 861,78 zł netto oraz 41 138,22 zł VAT. Zatem kwota dotacji na rok 2013 i 2014 powinna zostać ustalona w wysokości wynagrodzenia netto, a nie brutto.

Kierujący pracami Departamentu wyjaśnił, że kwoty dotacji zwiększono mając na uwadze, że w 2013 r. będą prowadzone dodatkowe prace w zakresie notyfikacji pomocy publicznej dla podmiotów, o których mowa w *ustawie z 2006 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów*. Natomiast w 2014 r. zakres zadań został rozszerzony o zadania dotyczące utrzymania, zabezpieczenia i ratowania zabytkowych części zakładu górniczego Kopalnia Węgla Kamiennego „Guido” w Zabrze i zakładu górniczego Kopalnia Węgla Kamiennego „Królowa Luiza” w Zabrze, co wynikało z *ustawy z 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów*.

Zdaniem NIK, zwiększenie zakresu zadań realizowanych przez ARP latach 2013-2014 wymagało przeprowadzenia kalkulacji mającej na celu wycenę realizacji nowych zadań. Ustalenie wysokości dotacji bez ww. kalkulacji oraz bez uzyskania od ARP zapotrzebowania na środki budżetowe w latach 2013-2014 na prowadzenie monitoringu górnictwa niewęglowego, było działaniem nierzetelnym.

(dowód: akta kontroli str. 9, 1262, 1301-1302, 1308-1309)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. NIK zwraca uwagę, że *Kryteria* przyznawania dotacji nie wyznaczały w sposób precyzyjny priorytetów weryfikowania planów oraz przyznawania dotacji w danym roku budżetowym. W przypadku ww. *Kryteriów* dla CP Bolko, w okresie objętym kontrolą, rokrocznie wskazywano te same priorytety, tj. „zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed

³¹ Kalkulacje te uwzględniały: wykonanie za rok ubiegły, planowaną wysokość wydatków na wynagrodzenia pracowników, w tym na odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i narzuty ARP na wynagrodzenia, planowaną wysokość pozostałych wydatków związanych z monitorowaniem funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego, w tym COIG S.A. (usługi informatyczne i czynsz za wynajem pomieszczeń) oraz wzrost wartości wynagrodzeń zasadniczych i zakupu usług i materiałów o wskaźnik inflacji.

³² ARP zgłosiła zapotrzebowanie na środki budżetowe w 2012 r. w wysokości 4 538,7 tys. zł. W wyniku negocjacji strony ustaliły wysokość dotacji w kwocie 4 450 tys. zł. ARP zgłosiła zapotrzebowanie na środki budżetowe w 2013 r. w wysokości 4 296,5 tys. zł. W wyniku negocjacji strony ustaliły wysokość dotacji w kwocie 4 200,0 tys. zł.

³³ Kwoty niewykorzystanej dotacji: 2008 r. – 162,21 zł, 2009 r. – 5,48 zł, 2010 r. – 0 zł, 2012 r. – 1 540,68 zł, 2013 r. – 5 054,68 zł.

³⁴ ARP zwróciła na rachunek Ministerstwa Gospodarki 440,71 zł w 2013 r. i 98,92 zł w 2014 r.

zagrożeniem wodnym” oraz „wykonywanie prac zabezpieczających oraz przedsięwzięć zapobiegających zagrożeniom po zakończeniu likwidacji zakładów górniczych”. Priorytety te były powtórzeniem działań, przewidzianych do realizacji przez CP Bolko w ustawie z 2006 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów (art. 3 ust. 4 pkt 1-2).

W przypadku Kryteriów przyznawania dotacji na finansowanie działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń dla SRK, priorytety weryfikowania planów i przyznawania dotacji określono bardziej szczegółowo podając, m.in.: „zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym po ich likwidacji, w tym na uproszczenie systemów odwadniania z użyciem pompowych agregatów głębinowych i integrację zakładów odwadniania tych kopalń” oraz „rekultywacja terenów pogórnich, które są szczególnie uciążliwe dla społeczności lokalnej i ochrony środowiska naturalnego, z uwzględnieniem w pierwszej kolejności kontynuacji rekultywacji rozpoczętej w latach ubiegłych”. Jednakże pozostałe priorytety były powtórzeniem działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji, określonych w § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 27 czerwca 2008 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń oraz naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego³⁵. Ponadto na przestrzeni lat 2009-2014 priorytety określone na dany rok budżetowy były powtórzeniem priorytetów z roku poprzedniego oraz ujmowano je w kolejności podanej w § 2 pkt 2 ww. rozporządzenia.

Zdaniem NIK, powtarzalne formułowanie priorytetów w ww. sposób, nie dawało odbiorcom dokumentu wskazówek o pożądanych kierunkach realizacji zadań w danym roku. W ocenie NIK, zasadnym byłoby definiowanie priorytetów w sposób bardziej skonkretyzowany i kładący nacisk na realizację działań mających przynieść wymierne oszczędności lub wzrost niezawodności stosowanych rozwiązań, w tym np. na modernizację oraz uproszczenia technologiczne i organizacyjne. Kierujący pracami Departamentu wyjaśnił, że Ministerstwo nie przysyłało Kryteriów beneficjentom dotacji, a ARP nie miała obowiązku informowania, ani przekazywania tego dokumentu podmiotom otrzymującym dotację.

W opinii NIK, precyzyjne sformułowanie Kryteriów i informowanie beneficjentów dotacji o ich treści mogłoby usprawnić opracowywanie rocznych planów działań przez beneficjentów, a także późniejszą weryfikację tych planów przez ARP.

(dowód: akta kontroli str. 26-83, 1304-1309)

2. Wnioski o przyznanie dotacji sporządzone przez CP Bolko i SRK Oddział Centralny Zakład Odwadniania Kopalń³⁶ (na działania wykonywane po zakończeniu likwidacji) przedkładał Ministrowi Gospodarki przed zaakceptowaniem rocznych planów działań. Skutkiem ww. kolejności działań wnioski CP Bolko w latach 2012-2014 i wnioski SRK CZOK w latach 2007-2014 opiewały na wyższe kwoty dotacji niż ujęte w zaakceptowanych rocznych planach działań (po ich weryfikacji) i przyznane kwoty dotacji. Zdaniem NIK, dotacje powinny być przyznawane na podstawie wniosków, po uprzednim zaakceptowaniu rocznych planów działań, tak aby wnioskowane kwoty dotacji odpowiadały planowanym wydatkom na zadania, ujętym w rocznych planach.

Zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy z 2006 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów i art. 5 ust. 3 ustawy z 2013 r. o dotacji przeznaczonej dla niektórych podmiotów, dotację budżetową przyznaje się na wniosek podmiotu po zaakceptowaniu przez ministra właściwego do spraw gospodarki rocznego planu działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji zakładu górniczego. Ponadto, zgodnie z § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki społecznej z dnia 28 stycznia 2004 r. w sprawie dotacji na finansowanie likwidacji kopalń³⁷ oraz zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie dotacji przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń³⁸, dotację budżetową przyznaje się na wniosek spółki w przypadku zaakceptowania przez ministra właściwego do spraw gospodarki rocznego planu zadań wykonywanych po zakończeniu likwidacji.

³⁵ Dz. U. Nr 118, poz. 751. Zwane dalej: „rozporządzeniem w sprawie dotacji przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń”. Priorytety były zazwyczaj ujęte w kolejności podanej § 2 pkt 2 ww. rozporządzenia.

³⁶ Zwany dalej: „SRK CZOK”.

³⁷ Dz. U. Nr 18, poz. 171 – uchylone z dniem 2 lipca 2008 r.

³⁸ Weszło w życie 8 lipca 2008 r.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność w badanym obszarze.

2. Nadzór i kontrola przebiegu realizacji zadań finansowanych dotacjami

Opis stanu faktycznego

2.1. Kontrole w podmiotach otrzymujących dotacje na zadania związane z odwadnianiem wyrobisk nieczynnych zakładów górniczych przeprowadzane były przez pracowników ARP w ramach realizacji umów dotyczących monitoringu górnictwa węgla kamiennego i górnictwa niewęglowego. W okresie objętym kontrolą ARP przeprowadziła 74 kontrole, w tym 18 w CP Bolko, 5 w BSRK i 53 w SRK, z tego 18 w SRK CZOK.

Pracownicy Ministerstwa Gospodarki uczestniczyli w dwóch kontrolach planowych, przeprowadzonych przez ARP tj.:

- kontroli prawidłowości wykorzystania dotacji budżetowej przez CP Bolko za okres od stycznia do sierpnia 2007 r. (udział pracownika Ministerstwa Gospodarki w dniach 10-11 października 2007 r.)³⁹,
- kontroli prawidłowości wykorzystania dotacji budżetowej na koszty ogólnego zarządu przez SRK za okres dziewięciu miesięcy 2014 r. (udział pracownika Ministerstwa Gospodarki w dniach 5-7 listopada 2014 r.)⁴⁰.

(dowód: akta kontroli str. 1098-1108, 1258-1259, 1303)

Kierująca Departamentem Górnictwa⁴¹ wyjaśniła, że „o wynikach przeprowadzonych kontroli ARP informuje Ministerstwo Gospodarki w składanych sprawozdaniach (...). W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, na podstawie ww. informacji, Departament Górnictwa dyscyplinuje pisemnie jednostki, przesyłając przedsiębiorstwom zalecenia pokontrolne zobowiązujące do ich usunięcia. (...) analizę realizacji zaleceń pokontrolnych dokonuje również ARP podczas kolejnej kontroli”. Na podstawie badania próby 25 kontroli stwierdzono, że w każdym przypadku, gdy ARP stwierdzała nieprawidłowości, Ministerstwo Gospodarki kierowało zalecenia pokontrolne do podmiotów kontrolowanych. Badanie próby ośmiu informacji o sposobie wykorzystania zaleceń pokontrolnych wykazało, że zalecenia zostały zrealizowane przez kontrolowane podmioty.

(dowód: akta kontroli str. 12, 1181-1183)

2.2. W związku z toczącym się postępowaniem w sprawie wyrażenia przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych⁴² zgody na zastosowanie trybu zamówienia publicznego z wolnej ręki na świadczenie usług odwadniania w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu oraz na świadczenie usług usuwania szkód górniczych na rzecz CP Bolko, Departament Prawny UZP pismem z 1 grudnia 2005 r. zwrócił się do Departamentu Polityki

³⁹ W wyniku tej kontroli w CP Bolko stwierdzono, m.in. następujące nieprawidłowości: nieprzekazanie odsetek bankowych od dotacji budżetowej w kwocie 148,56 zł na rachunek Ministerstwa Gospodarki, nieprzestrzeganie zapisów zawartych w umowach z PUM „Pumech-Orzeł” Sp. z o.o. (umowy nie zawierały postanowień dotyczących wypłaty zaliczek, mimo to CP Bolko przekazywała wykonawcy zaliczki na zakup materiałów niezbędnych do realizacji zleceń; materiały niezbędne do wykonania zadań dostarczane były przez wykonawcę, a ich wartość określona została w oparciu o koszty inwestorskie, a nie w oparciu o aktualne ceny rynkowe, czego wymagały zapisy umowy), niestaranne sporządzanie protokołów odbioru prac. Dyrektor Departamentu Górnictwa skierował do CP Bolko zalecenia wynikające z przeprowadzenia ww. kontroli. CP Bolko przedstawiła Ministerstwu Gospodarki sposób wykorzystania tych zaleceń pokontrolnych.

⁴⁰ W wyniku tej kontroli w SRK stwierdzono, m.in. następujące nieprawidłowości: spółka nie dokonywała odbiorów prac zanikowych, co było przewidziane w umowach zawartych z wykonawcami robót; współużytkowanie z Zakładem Administracji Zasobów Mieszkaniowych urzędzenia, którego zakup był finansowany jedynie ze środków dotacji budżetowej przyznanej SRK; niesporządzenie aneksu do umowy na wykonanie przyłącza elektrycznego budynku, wydłużającego termin realizacji umowy, mimo że istniał taki obowiązek; w protokole zdawczo-odbiorczym wykonania przyłącza elektrycznego zapisano, że praca została wykonana zgodnie z umową, pomimo że została wykonana po terminie ustalonym w umowie. Dyrektor Departamentu Górnictwa skierował do SRK zalecenia wynikające z przeprowadzenia ww. kontroli. SRK przedstawiła Ministerstwu Gospodarki sposób wykorzystania tych zaleceń pokontrolnych.

⁴¹ Kierująca Departamentem – w dalszej części wystąpienia oznacza Kierującą Departamentem Górnictwa Radcę Ministra.

⁴² Zwany dalej „Prezesem UZP”.

Przemysłowej Ministerstwa Gospodarki o informację, czy PUM „Pumech-Orzeł” Sp. z o.o.⁴³ oraz P.W. Gwarek są jedynymi podmiotami zdolnymi do zrealizowania powyższych usług. W udzielonej odpowiedzi z 15 grudnia 2005 r. Z-ca Dyrektora Departamentu Polityki Przemysłowej poinformował, że nie są znane inne niż ww. wskazane przez zamawiającego firmy, zdolne do zrealizowania ww. usług.

W oparciu, m.in. o ww. opinię CP Bolko uzyskała w 2005 r. zgodę Prezesa UZP na zastosowanie trybu niekonkurencyjnego, następnie w 2006 r. udzieliła firmie Pumech-Orzeł zamówienia w trybie z wolnej ręki na prowadzenie prac odwadniających, a w 2008 r. zawiadomiła Prezesa UZP o wszczęciu kolejnego postępowania w tym trybie na realizację usług odwadniania. Tym razem, w odpowiedzi udzielonej UZP, na prośbę o informację, Ministerstwo Gospodarki (Departament Górnictwa) pismem z 5 listopada 2008 r. poinformowało, że na rynku funkcjonują inne niż Pumech-Orzeł podmioty, zdolne do zrealizowania ww. usług, a CP Bolko nie dokonała właściwego rozeznania rynku. Wśród innych firm Departament Górnictwa wymienił, m.in. SRK. Wszczęta w 2008 r. przez UZP kontrola doraźna postępowania pn.: „*prowadzenie prac odwadniających w wyrobiskach po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu w rejonie tzw. Niecki bytomskiej urządzeniami Centralnej Pompowni Bolko Sp. z o.o. wraz z oczyszczaniem i zrzutem wód*”, stwierdziła udzielenie zamówienia publicznego z naruszeniem przepisów ustawy *Prawo zamówień publicznych*, określających przesłanki trybu udzielenia zamówienia z wolnej ręki. Ministerstwo Gospodarki zostało poinformowane o ustaleniach ww. kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 1146-1180, 1337-1343, 1359-1379)

Minister Gospodarki w ramach nadzoru nad zadaniami finansowanymi z dotacji budżetowych, w dniu 13 listopada 2012 r. wystąpił do Prezesa UZP z wnioskiem o wszczęcie kontroli doraźnej w CP Bolko w sprawie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego pn. „*Świadczenie usług w zakresie prac remontowo-naprawczych w obrębie całego kompleksu budynków, budowli, maszyn i urządzeń Centralnej Pompowni Bolko Sp. z o.o. w Bytomiu*”. Urząd Zamówień Publicznych przeprowadził kontrolę oraz poinformował Ministra Gospodarki o jej wyniku⁴⁴.

(dowód: akta kontroli str. 11, 183-185, 1146-1180)

2.3. W badanych latach 2007-2014 kompetencje ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa w odniesieniu do SRK wykonywał Minister Gospodarki⁴⁵. Organy spółki SRK (Walne Zgromadzenie, Rada Nadzorcza) w ramach wykonywania właścicielskich uprawnień korporacyjnych, w zakresie spraw związanych z zabezpieczaniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, podejmowały uchwały dotyczące opiniowania i zatwierdzania Planów Techniczno-Ekonomicznych⁴⁶ SRK na poszczególne lata, a także *Strategii SRK S.A. na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020* z marca 2011 r.⁴⁷ oraz aktualizacji ww. *Strategii* z listopada 2011 r.⁴⁸ Rada Nadzorcza pozytywnie zaopiniowała⁴⁹ wcześniejszą *Strategię*

⁴³ Zwanej dalej „Pumech-Orzeł”.

⁴⁴ Stwierdzono naruszenie art. 25 ust. 1 ustawy Pzp (przez żądanie określonego dokumentu, podczas gdy w ogłoszeniu o zamówieniu nie określono odpowiedniego warunku udziału w postępowaniu, którego spełnianie miał ten dokument potwierdzać). Stwierdzone naruszenie nie miało jednak wpływu na wynik postępowania.

⁴⁵ Kompetencje ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa określone w art. 2 pkt 5 i 6 oraz w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz.U. Nr 106, poz. 493, ze zm.) w odniesieniu do przedsiębiorstw górniczych, w tym SRK S.A. wykonywane były przez Ministra Gospodarki do 2 lutego 2015 r. – od tej daty kompetencje te powróciły do Ministra Skarbu Państwa, w związku ze zmianą ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015, wprowadzoną ustawą z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 143).

⁴⁶ Zwane dalej „PTE”.

⁴⁷ Uchwała nr 1 z dnia 14.06.2011 r. Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia SRK (Przewodniczący Zgromadzenia – Minister Gospodarki) w sprawie zatwierdzenia dokumentu *Strategia SRK SA na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020*, podjęta na podstawie § 27 ust. 1 pkt 16 statutu SRK, uchwały Zarządu SRK nr 43/21/2011/Z/IV z 15.03.2011 r. oraz pozytywnej opinii Rady Nadzorczej (uchwała RN nr 38/2011/RN/V z 28.03.2011 r.).

⁴⁸ Uchwała nr 1 z dnia 12.01.2012 r. Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia SRK (Przewodniczący Zgromadzenia – Minister Gospodarki) w sprawie zatwierdzenia dokumentu *Aktualizacja Strategii SRK SA na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020* podjęta na podstawie § 27 ust. 1 pkt 16 statutu SRK, uchwały Zarządu SRK nr 27/43/2011/Z/IV z 17.11.2011 r. oraz pozytywnej opinii Rady Nadzorczej (uchwała RN nr 154/2011/RN/V z 26.11.2011 r.).

⁴⁹ Uchwała nr 52/2007/RN/IV Rady Nadzorczej SRK IV kadencji z dnia 10.11.2007 r., pozytywnie opiniująca *Strategię działalności SRK S.A. na lata 2007-2015*, obejmującą również Bytomską Spółkę Restrukturyzacji Kopalń sp. z o.o. oraz uchwała nr 15/79/2007/Z/III z dnia 30.10.2007 r. Zarządu SRK, przyjmująca ww. strategię.

działalności SRK S.A. na lata 2007-2015 z października 2007 r. Walne Zgromadzenie SRK nie zatwierdzało tego dokumentu.

Rada Nadzorcza SRK, poza podejmowaniem uchwał dotyczących PTE i strategii działalności SRK, opiniowała oraz rozpatrywała informacje Zarządu SRK, m.in. w sprawach:⁵⁰ realizacji techniczno-ekonomicznych zamierzeń w zakresie odwadniania zlikwidowanych kopalń, w tym upraszczania systemów pompowania wód z wyrobisk zamkniętych zakładów górniczych i związanych z tym wymaganych inwestycji, przebiegu realizacji strategii działalności SRK, zmian organizacyjnych, w tym obejmujących wydzielenie Centralnego Zakładu Odwadniania Kopalń jako samodzielnej spółki, możliwości zagospodarowania wód kopalnianych pochodzących z odwadniania.

(dowód: akta kontroli str. 1405-1504)

2.4. ARP w ramach umów na monitoring górnictwa węgla kamiennego składała w Ministerstwie Gospodarki kwartalne i roczne sprawozdania rzeczowo-finansowe. W okresie objętym kontrolą komisja powołana przez Ministra Gospodarki dokonywała odbioru prac ujętych w tych sprawozdaniach, co było zgodne z postanowieniami tych umów. We wszystkich protokołach odbioru komisja przyjęła bez zastrzeżeń wykonanie prac.

Podobnie w ramach umów na monitoring górnictwa niewęglowego ARP składała w Ministerstwie Gospodarki kwartalne i roczne sprawozdania rzeczowo-finansowe. Komisja powoływana przez Ministra Gospodarki dokonywała odbioru prac ujętych w sprawozdaniach kwartalnych w latach 2007-2014. W wyniku zmiany sposobu finansowania i podpisania umowy o dotację, od 2013 r. komisja dokonywała również odbioru prac ujętych w sprawozdaniach rocznych. We wszystkich protokołach odbioru komisja przyjęła bez zastrzeżeń wykonanie prac.

(dowód: akta kontroli str. 1070-1076)

W ramach umów na monitoring górnictwa węgla kamiennego i górnictwa niewęglowego ARP sporządzała informacje dotyczące wykorzystania dotacji przez SRK, BSRK i CP Bolko, które następnie przekazywała do Ministerstwa Gospodarki. Natomiast pracownicy Departamentu Górnictwa sprawdzali kompletność sprawozdań miesięcznych i rocznych składanych w Ministerstwie Gospodarki przez ww. podmioty oraz ich prawidłowość pod względem merytorycznym i rzeczowo-finansowym.

(dowód: akta kontroli str. 84-175, 1259)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Pismem z 5 lutego 2013 r.⁵¹ Dyrektor Departamentu Górnictwa Ministerstwa Gospodarki przekazał Prezesowi CP Bolko wyniki kontroli przeprowadzonej przez ARP w CP Bolko, w tym zalecenia pokontrolne, którymi zobowiązano Prezesa, m.in. do: *„rozważenia możliwości przeprowadzenia negocjacji z różnymi dostawcami (energii elektrycznej – przyp. kontrolera) w celu ustalenia niższych cen energii elektrycznej”*.

Z-ca Dyrektora Departamentu Górnictwa wyjaśniając treść ww. zalecenia stwierdziła, m.in. że: *„Przez negocjacje należało rozumieć, m.in. dostosowanie trybu zamówień na dostawę energii do obowiązujących przepisów, a w szczególności jednego z trybów podstawowych obowiązujących w Pzp. Z uwagi na charakter prowadzonych przez CP Bolko działań i zagrożeń mogących wystąpić w przypadku przerw w dostawach energii elektrycznej, a co za tym idzie możliwości wystąpienia niebezpieczeństwa na znacznym obszarze, MG dał pod rozagę Zarządowi przedmiotowe zalecenia pokontrolne”. (...) Pragniemy również wyjaśnić, że przesył energii dla CP Bolko Sp. z o.o. realizowany jest zgodnie z przepisami ustawy Prawo zamówień publicznych. Stosownie bowiem do art. 67 Pzp, brak jest przesłanek (...) do zastosowania konkurencyjnego trybu udzielenia zamówienia”*.

⁵⁰ Np. protokoły z posiedzeń nr: 1/2007/RN/IV z 28.07.2007 r., 1/2014/RN/VI z 22.02.2014 r., 6/2008/RN/VI z 4-5.07.2008 r., 4/2009/RN/IV z 25.04.2009 r., 1/2008/RN/IV z 19.01.2008 r., 1/2010/RN/IV z 10.07.2010 r.

⁵¹ DGA-II-4119-7/1/13, L.dz. 169/13.

Zdaniem NIK, polecenie skierowane do Prezesa CP Bolko było nieadekwatne do stanu faktycznego i prawnego, polegającego na udzielaniu przez CP Bolko zamówień na dostawy i usługi przesyłu energii elektrycznej z pominięciem obowiązku stosowania przepisów ustawy *Prawo zamówień publicznych*. Wymóg stosowania ustawy Pzp wynikał nie tylko z przepisów prawa powszechnie obowiązującego, ale także (od 1 lutego 2013 r.) z treści umów o finansowaniu zadań wykonywanych przez CP Bolko ze środków dotacji⁵². Należy zauważyć, że zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 Pzp, podstawowymi trybami udzielania zamówienia są przetarg nieograniczony oraz przetarg ograniczony, a inne tryby, w tym negocjacje (z ogłoszeniem lub bez ogłoszenia) mogą zostać zastosowane tylko w przypadkach określonych w ustawie, które w przypadku dostaw energii elektrycznej dla CP Bolko nie wystąpiły. Natomiast wykonawca usług przesyłu, może zostać wyłoniony w trybie zamówienia z wolnej ręki, przy czym zastosowanie ww. trybu także wymaga sporządzenia dokumentacji postępowania (co nie zostało spełnione przez CP Bolko), gdyż zgodnie z art. 9 ust. 1 Pzp, postępowanie o udzielenie zamówienia, z zastrzeżeniem wyjątków określonych w ustawie, prowadzi się z zachowaniem formy pisemnej.

W odpowiedzi z 17 kwietnia 2013 r.⁵³, na zalecenia pokontrolne Ministerstwa Gospodarki, Prezes CPB poinformował, m.in. że w świetle obowiązujących przepisów ustawy *Prawo zamówień publicznych*, CP Bolko nie ma możliwości „przeprowadzenia negocjacji z różnymi dostawcami w celu ustalenia niższych cen energii elektrycznej (...) Zastosowanie trybu negocjacji z ogłoszeniem, w przypadku nie wystąpienia przesłanek do jego zastosowania, stanowiłoby naruszenie przepisów ustawy Pzp”, a ponadto że: „Przeprowadzenie natomiast przetargu nieograniczonego w celu wyłonienia ewentualnego dostawcy energii elektrycznej poprzedzone musi być szczegółowymi i dogłębными analizami”.

Z-ca Dyrektora Departamentu Górnictwa informując o późniejszych działaniach Ministerstwa Gospodarki stwierdziła, m.in. że: (...) „w 2014 r. akceptacją aneksu nr 2 do rocznego planu Minister Gospodarki przyznał CP Bolko możliwość przeznaczenia środków na przygotowanie i przeprowadzenie przez podmiot zewnętrzny postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na wybór dostawcy energii elektrycznej. Powyższe działanie zostanie skontrolowane podczas zaplanowanego na II kwartał bieżącego roku sprawdzenia prawidłowości wydatkowania środków dotacji budżetowej przez CP Bolko”.

Zdaniem NIK, pomimo udzielenia przez Prezesa CP Bolko odpowiedzi wskazującej na brak gotowości do niezwłocznego usunięcia nieprawidłowości, Ministerstwo Gospodarki nie podejmowało późniejszych, skutecznych działań celem zapewnienia realizacji obowiązku stosowania przepisów *Prawo zamówień publicznych* przy udzielaniu zamówień na dostawy oraz usługi przesyłu energii elektrycznej, co było działaniem nierzetelnym. Do dnia zakończenia kontroli zamówienia te były wykonywane na rzecz CP Bolko w oparciu o umowę zawartą w dniu 1 stycznia 2004 r. z pominięciem stosowania ustawy Pzp.

(dowód: akta kontroli str. 1694-1701, 1732-1749)

Jak wyjaśnił Kierujący pracami Departamentu: „W przypadku przypuszczenia, że mogły zostać naruszone przepisy ustawy *Prawo zamówień publicznych*, Minister Gospodarki jako dysponent środków budżetowych i nadzorujący przebieg procesu odwadniania prowadzonego przez CP Bolko, informuje Prezesa UZP, który czuwa nad przestrzeganiem zasad systemu zamówień. Zdaniem MG, Prezes UZP jest właściwym organem do dokonania szczegółowej kontroli procesu udzielania oraz sprawdzenia zgodności postępowania o udzielenie zamówienia z przepisami ustawy”.

W ocenie NIK, w powyższej sprawie należało powiadomić Prezesa UZP, podobnie jak, np. w sprawie postępowania o udzielenie przez CP Bolko zamówienia publicznego na świadczenie usług w zakresie prac remontowo-naprawczych, kiedy to Minister Gospodarki w listopadzie 2012 r. wystąpił do Prezesa UZP z wnioskiem o wszczęcie kontroli doraźnej w tym podmiocie.

(dowód: akta kontroli str. 1337-1343)

⁵² Umowy: z dnia 1 lutego 2013 r. i z dnia 11 lutego 2014 r. W treści wcześniejszej umowy z dnia 28 kwietnia 2006 r. wraz z późniejszymi aneksami nie odnoszono się do obowiązku stosowania ustawy Pzp.

⁵³ L.dz. 226/04/2013

1. Zarząd SRK w październiku 2007 r. przygotował „Strategię działalności SRK S.A. na lata 2007-2015”, którą Rada Nadzorcza pozytywnie zaopiniowała, jednakże Walne Zgromadzenie SRK jej nie zatwierdziło. Według wyjaśnień Dyrektora Departamentu Jednostek Nadzorowanych i Podległych Ministerstwa Gospodarki, organem właściwym do przyjmowania strategii funkcjonowania SRK stało się Walne Zgromadzenie po zmianie statutu SRK dokonanej uchwałą Walnego Zgromadzenia z 20 października 2009 r.⁵⁴

Pozytywnie oceniając późniejsze zatwierdzanie kolejnych strategii SRK przez Walne Zgromadzenie, należy zauważyć, że w programowym dokumencie rządowym pt. „Strategia działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015”⁵⁵, przyjętym przez Radę Ministrów 31 lipca 2007 r., stwierdzono m.in.: „(...) punkt ciężkości w zakresie kształtowania strategii poszczególnych spółek przesunął się w kierunku ich zarządów. Jednak państwowy właściciel spółek węglowych w dalszym ciągu powinien kształtować strategię działalności całego sektora”. Zdaniem NIK, oznacza to, że właściciel powinien podejmować formalne działania potwierdzające zgodność strategii spółek z ogólnymi wytycznymi ujętymi w programowym dokumencie rządowym i zasadnym było wcześniejsze dokonanie przez właściciela stosownej zmiany statutu SRK.

(dowód: akta kontroli str. 573-679, 1405-1504)

2. Plany Techniczno-Ekonomiczne SRK na poszczególne lata 2007-2014 były uchwalane przez Zarząd zazwyczaj w I kwartale roku⁵⁶, opiniowane przez Radę Nadzorczą w I lub II kwartale roku⁵⁷ oraz zatwierdzane przez Walne Zgromadzenie pod koniec II kwartału roku⁵⁸, a w trzech przypadkach w drugiej połowie roku. Przyczynami przyjmowania PTE w trakcie trwania danego roku obrotowego była konieczność uprzedniej realizacji procedury wnioskowania i przyznawania dotacji, na realizację zadań w danym roku, która finalizowała się już w trakcie trwania danego roku obrotowego. NIK zwraca uwagę, że w odniesieniu do części roku, powoduje to konieczność działania bez zaopiniowanego i zatwierdzonego dokumentu planistycznego.

(dowód: akta kontroli str. 1408-1409, 1473-1498)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność w badanym obszarze.

3. Rzeczowy i finansowy zakres wykonywanych zadań, w tym likwidacyjnych i polikwidacyjnych

Opis stanu
faktycznego

3.1. Zgodnie z założeniami „Strategii” (a później „Programu działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015”): „Zarząd Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. przygotowuje koncepcję zakończenia do 2010 r. wykonywania zadań, które dotychczas były przez nią realizowane, tj. czynności związanych z prowadzeniem likwidacji kopalń oraz tzw. działań polikwidacyjnych” (podrozdz. 5.1.), w związku z czym w latach 2011-2015 nie przewidywano przekazywania na ten cel środków budżetowych ani środków NFOŚiGW (rozdz. 8 – tabela Ocena wpływu Strategii/Programu dla budżetu państwa oraz NFOŚiGW w latach 2008-2015), a jedynymi zadaniami pozostałymi do wykonania miały być zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym oraz naprawianie szkód górniczych. Także w „Strategii działalności Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. na lata 2007-2015” z października 2007 r. (str. 27), wśród przyjętych założeń wskazano (zgodnie z programem rządowym), że finansowanie dotacją budżetową realizacji zadań dot. likwidacji

⁵⁴ Uchwała nr 7 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia SRK.

⁵⁵ Zwany dalej także „Strategią”. Dokument ten był zmieniany przez Radę Ministrów w dniach 24 lipca 2009 r., 11 sierpnia 2009 r. i 7 października 2011 r. Ostatnia zmiana dotyczyła także nadania dokumentowi nowego tytułu: „Program działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015” - zwany dalej (po zmianie z 7 października 2011 r.) także „Programem”.

⁵⁶ 17.07.2007 r.; 4.03.2008 r.; 24.02.2009 r.; 25.03.2010 r.; 15.03.2011 r.; 21.06.2012 r.; 2.04.2013 r.; 31.03.2014 r.

⁵⁷ 8.09.2007 r.; 15.03.2008 r.; 28.02.2009 r.; 29.03.2010 r.; 28.03.2011 r.; 26.06.2012 r.; 11.04.2013 r.; 26.04.2014 r.

⁵⁸ 29.10.2007 r.; 21.11.2008 r.; 23.06.2009 r.; 18.06.2010 r.; 24.05.2011 r.; 3.07.2012 r.; 3.06.2013 r.; 29.05.2014 r.

kopalń oraz działań wykonywanych po zakończeniu całkowitej likwidacji kopalń będzie mieć miejsce jedynie do końca 2010 roku⁵⁹.

Minister Gospodarki nie egzekwował opracowania przez Zarząd SRK koncepcji zakończenia zadań likwidacyjnych i polikwidacyjnych do 2010 r., a przedmiotowe zadania były kontynuowane przez SRK w latach 2011-2014. Jak wyjaśniła Dyrektor Departamentu Górnictwa, m.in.: „*Na etapie opracowywania tego dokumentu (tj. „Strategii” – przyp. NIK), w innych niż dziś uwarunkowaniach gospodarczych i społecznych, wydawało się, że prowadzenie przez SRK działań likwidacyjnych i polikwidacyjnych będzie mogło być zakończone w 2010 r. Idea ostatecznie uległa zmianie (...) co skutkowało nie egzekwowaniem od Zarządu SRK wdrożenia koncepcji zakończenia do 2010 r. wykonywania zadań, które dotychczas były przez nią realizowane, tj. czynności związanych z prowadzeniem likwidacji kopalń oraz tzw. działań polikwidacyjnych*”.

(dowód: akta kontroli str. 573-679, 1505-1551, 1359-1366, 1687-1693)

3.2. Zgodnie z założeniami *Strategii* z 31 lipca 2007 r., SRK przygotowała w terminie trzech miesięcy od daty przyjęcia ww. programu rządowego strategię działalności spółki pt. „*Strategia działalności SRK S.A. na lata 2007-2015*”⁶⁰ (w październiku 2007 r.). W marcu 2011 r. SRK opracowała „*Strategię SRK S.A. na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2020*”, a w listopadzie 2011 r. jej aktualizację. Ww. strategii spółki zostały opracowane w układzie treści zgodnym z wymaganym, ujętym w ww. programie rządowym oraz w jego późniejszych korektach. Strategia SRK w latach 2007-2014 w zakresie zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, uwzględniała działania mające służyć obniżeniu ponoszonych kosztów, m.in. poprzez upraszczanie systemów odwadniania, zmianę sposobu odwadniania ze stacjonarnego na głębinowy oraz inne zadania zmniejszające zużycie energii elektrycznej. Strategia SRK w zakresie rozwiązań organizacyjnych oraz modelu i źródeł finansowania procesów odwadniania, oparta była na postanowieniach programowego dokumentu rządowego oraz ustaw o *restrukturyzacji górnictwa oraz o funkcjonowaniu górnictwa węgla*.

(dowód: akta kontroli str. 573-679, 1474-1475, 1505-1686)

3.3. W latach 2007-2014 łączne wydatki na zadania związane z likwidacją kopalń, poniesione przez SRK, BSRK⁶¹ oraz kopalnie prowadzące samodzielną likwidację⁶², wyniosły 1 828 026,4 tys. zł.⁶³ Z tego 1 724 690,7 tys. zł sfinansowano dotacjami budżetowymi, 78 904,7 tys. zł środkami własnymi ww. podmiotów, 23 607,5 tys. zł przychodami z likwidacji oraz 823,5 tys. zł zobowiązaniami. Wydatki dotyczące zabezpieczenia przed zagrożeniem wodnym w wysokości 1 462 419,7 tys. zł stanowiły 80% wszystkich wydatków związanych z likwidacją kopalń.

Do wydatków na likwidację kopalń zaliczono:

- 6 282,2 tys. zł na zadania wykonywane w trakcie likwidacji – ponoszone przez SRK (w tym SRK CZOK), z czego ponad połowa (tj. 3 518,5 tys. zł) została poniesiona w 2014 r.⁶⁴ W pozostałych latach wydatki na ww. zadania mieściły się w przedziale od 49,9 tys. zł do 1 908,1 tys. zł. Wydatki sfinansowano dotacją budżetową w wysokości 6 164,7 tys. zł i środkami własnymi w wysokości 117,5 tys. zł;
- 1 639 399,6 tys. zł na zadania wykonywane przez SRK i BSRK po zakończeniu likwidacji. Wydatki sfinansowano dotacją budżetową w wysokości 1 589 323,5 tys. zł,

⁵⁹ Jedynie w odniesieniu do rekultywacji terenów pogórnictwa, byłej BSRK sp. z o.o. wskazywano na brak możliwości zakończenia tych zadań z uwagi na niewystarczające środki dotacji budżetowej przewidziane na lata 2008-2010.

⁶⁰ Strategia obejmowała również BSRK.

⁶¹ W okresie od 1 stycznia 2007 r. do 1 kwietnia 2009 r., tj. do czasu połączenia z SRK.

⁶² KWK Niwka-Modrzejów Sp. z o.o. w upadłości oraz KWK Siemianowice – ZG Rozalia Sp. z o.o. w upadłości.

⁶³ Wykonanie wydatków ustalono w oparciu o roczne sprawozdania przedkładane Ministerstwu Gospodarki przez SRK, BSRK, KWK Niwka-Modrzejów Sp. z o.o. w upadłości oraz KWK Siemianowice – ZG Rozalia Sp. z o.o. w upadłości. W kwocie tych wydatków nie uwzględniono zadań finansowanych ze środków pochodzących z dotacji Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z dotacji ze środków Unii Europejskiej.

⁶⁴ Wydatki zostały poniesione przede wszystkim przez SRK CZOK (3 282 tys. zł) na likwidację i zabezpieczenie trzech zbędnych szybów: Szczepan – Pompownia Sosnowiec, Nowy I i Nowy II w rejonie Nowa Ruda (działania te związane były m.in. ze zmianą modelu odwadniania zlikwidowanych kopalń).

przychodami z likwidacji w wysokości 23 607,5 tys. zł, środkami własnymi w wysokości 25 801,8 tys. zł i zobowiązaniami w wysokości 666,8 tys. zł.

W latach 2007-2009 wydatki na zadania wykonywane po zakończeniu likwidacji malały (z 209 872,6 tys. zł do 182 203,7 tys. zł, tj. o 13%). W 2010 r. wydatki wzrosły do poziomu 196 762,6 tys. zł i utrzymywały tendencję wzrostową do 2013 r. (223 414,4 tys. zł). W 2014 r. wydatki na te zadania zmalały do poziomu 212 067,6 tys. zł (5% r/r).

89% wydatków w ramach zadań wykonywanych po zakończeniu likwidacji, tj. 1 462 419,7 tys. zł, stanowiły wydatki na zabezpieczenie przed zagrożeniem wodnym ponoszone głównie przez SRK CZOK. W latach 2007-2014 wydatki te łącznie wyniosły odpowiednio: 165 791,7 tys. zł, 159 897,9 tys. zł, 163 513,8 tys. zł, 181 577,2 tys. zł, 190 727,6 tys. zł, 199 230,6 tys. zł, 207 172,8 tys. zł i 194 508,1 tys. zł. Wydatki sfinansowano dotacją budżetową w łącznej kwocie 1 432 961,5 tys. zł (z tego 164 281,4 tys. zł w 2007 r.; 157 107,3 tys. zł w 2008 r.; 161 355,1 tys. zł w 2009 r.; 179 753,9 tys. zł w 2010 r.; 186 370,8 tys. zł w 2011 r.; 193 136,6 tys. zł w 2012 r.; 200 682,3 tys. zł w 2013 r. i 190 274,1 tys. zł w 2014 r.), przychodami z likwidacji – 21 322,7 tys. zł, środkami własnymi - 7 949,3 tys. zł i zobowiązaniami - 186,2 tys. zł;

- 98 352,0 tys. zł przeznaczone na koszty ogólnego zarządu SRK i BSRK oraz KWK Niwka-Modrzejów Sp. z o.o. w upadłości (570 tys. zł w 2007 r.). Koszty sfinansowano dotacją budżetową w wysokości 45 209,9 tys. zł, środkami własnymi w wysokości 52 985,4 tys. zł i zobowiązaniami w wysokości 156,7 tys. zł.

W latach 2007- 2011 wydatki na koszty ogólnego zarządu utrzymywały się w przedziale 12 922,1 tys. zł – 13 996,1 tys. zł. W 2012 r. zmalały do 10 324,1 tys. zł (o 25 % r/r) i utrzymywały tendencję spadkową do 2014 r., w którym wyniosły 9 892,5 tys. zł;

- 83 992,6 tys. zł na usuwanie szkód górniczych przez SRK, BSRK, KWK Niwka-Modrzejów Sp. z o.o. w upadłości (10 679,7 tys. zł w latach 2007-2008) i KWK Siemianowice ZG Rozalia Sp. z o.o. w upadłości (10 148,8 tys. zł w latach 2007-2009). Wydatki sfinansowano w całości dotacją budżetową.

Najwyższe wydatki na ten cel poniesiono w 2007 r., 2008 r. i 2012 r., odpowiednio: 25 568,2 tys. zł, 15 746,2 tys. zł, 11 810, 5 tys. zł. W pozostałych latach wydatki utrzymywały się w przedziale od 4 326,6 tys. zł do 8 597,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1315)

W latach 2007-2013, w sprawozdaniach dla Komisji Europejskiej w zakresie udzielonej pomocy publicznej w sektorze górnictwa węgla kamiennego Ministerstwo Gospodarki wykazywało kwoty dotacji budżetowej⁶⁵ na zadania związane z zabezpieczeniem przed zagrożeniem wodnym⁶⁶ w wysokości zgodnej z faktycznym wykorzystaniem tych dotacji wykazywanych w rocznych sprawozdaniach SRK i BSRK⁶⁷. Pierwotna wysokość budżetu programów pomocowych⁶⁸ w latach 2007-2013 nie została przekroczona bądź przekroczenia mieściły się w granicach dopuszczonych uregulowaniami unijnymi⁶⁹.

⁶⁵ W latach 2007-2010 w sprawozdaniach dla Komisji Europejskiej w zakresie udzielonej pomocy publicznej w sektorze górnictwa węgla kamiennego wykazywano kwoty dot. tylko zadania pn. „zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym i pożarowym”, natomiast w latach 2011-2013 wykazywano kwoty dot. zadania zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym i pożarowym oraz kosztów ogólnego zarządu zakładu wchodzącego w skład przedsiębiorstwa górniczego, realizującego działania polikwidacyjne, a także wydatki na opracowywanie wymaganych odrębnymi przepisami projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji.

⁶⁶ W sprawozdaniach dla Komisji Europejskiej wykazywane w pozycji: „Dodatkowe prace zabezpieczające pod ziemią, wynikające z zamknięcia jednostek produkcyjnych”.

⁶⁷ Za 2009 r. SRK przysługiwał zwrot podatku VAT w części na zadania związane z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym i pożarowym w wysokości 461,2 tys. zł. Zwrot nastąpił po sporządzeniu rocznych sprawozdań z wykorzystania dotacji. Kwotę dotacji pomniejszoną o zwrot podatku VAT uwzględniono w sprawozdaniu dla Komisji Europejskiej.

⁶⁸ Komisja Europejska wydała następujące decyzje oceniające zgodność z rynkiem wewnętrznym pomocy dla górnictwa węgla kamiennego w ramach programów pomocowych: na 2007 r. (w ramach kontynuacji programu na lata 2004-2006) - w dniu 27 kwietnia 2007 r. Nr K(2007)1943; na lata 2008-2010 - w dniu 2 kwietnia 2008 r. Nr K(2008)864; na lata 2011-2015 - w dniu 23 listopada 2011 r. Nr K(2011)8280.

⁶⁹ Przekroczenia dotyczyły niektórych lat: w 2008 r. przez BSRK (plan 5 100,0 tys. zł, wykonanie 5 176,2 tys. zł, przekroczenie 1,5%); w 2009 r. przez SRK (plan 160 000,0 tys. zł, wykonanie 168 297,2 tys. zł, przekroczenie 5,2%); w 2010 r. przez SRK

W „Strategii” (po korektach w „Programie”), przyjęto, że w latach 2008-2014 dotacje przeznaczone na sfinansowanie zadania dotyczącego zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym wyniosą 160 000 tys. zł rocznie⁷⁰, a w odniesieniu do 2007 r. podano szacunkową wartość kosztów odwadniania w wysokości 165 649,4 tys. zł. W latach 2009-2014 wykorzystanie dotacji budżetowej na zadania związane z zabezpieczeniem przed zagrożeniem wodnym⁷¹ przez SRK i BSRK przekroczyło w poszczególnych latach ww. wartości⁷² od 1% (w 2009 r.) do 25% (w 2013 r.). Łączne wykorzystanie dotacji w latach 2007-2014 było wyższe od planowanego o 11,5%. Poniesione w latach 2007-2014 wydatki były wyższe, ponieważ „Strategia” nie uwzględniała waloryzacji, wynikającej ze wzrostu cen energii, materiałów i usług oraz kosztów osobowych.

(dowód: akta kontroli str. 321-333, 450-461, 488-508, 606, 614, 1184-1188, 1315, 1556)

3.4. CP Bolko na zadania związane z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym wydatkowała: 11 206,2 tys. zł w 2007 r., 11 165,4 tys. zł w 2008 r., 11 199,4 tys. zł w 2009 r., 13 655,0 tys. zł w 2010 r., 17 323,7 tys. zł w 2011 r., 14 343,2 tys. zł w 2012 r., 13 397,1 tys. zł w 2013 r. i 13 328,1 tys. zł w 2014 r. Łącznie na ww. zadanie w latach 2007-2014 wydatkowano 105 618,16 tys. zł, z czego 105 617,42 tys. zł sfinansowano dotacjami budżetowymi, a 0,74 tys. zł sfinansowano ze środków własnych spółki.

W latach 2007-2010 wydatki CP Bolko na opracowanie, wymaganych odrębnymi przepisami, projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz zmalały z poziomu 131,8 tys. zł do poziomu 61,3 tys. zł. W kolejnych latach ww. wydatki wzrastały z 263,6 tys. zł w 2011 r. do 482,4 tys. zł w 2014 r. Łączne koszty opracowań w tych okresach wyniosły 1 765,02 tys. zł i zostały sfinansowane dotacjami budżetowymi w wysokości 1 765,0 tys. zł i środkami własnymi w wysokości 0,02 tys. zł.

Koszty ogólnego zarządu ponoszone przez CP Bolko wykazywały tendencję wzrostową: z poziomu 581,1 tys. zł w 2007 r. wzrosły w 2014 r. do poziomu 1 087,0 tys. zł⁷³. Łącznie na koszty ogólnego zarządu wydatkowano 6 116,42 tys. zł, z tego 6 116,28 tys. zł finansowano dotacją budżetową, a 0,14 tys. zł ze środków własnych.

(dowód: akta kontroli str. 1313, 1340-1342)

3.5. W latach 2007-2014 SRK i BSRK realizowały zadania wykonywane w trakcie likwidacji, po zakończeniu likwidacji, w tym związane z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, pożarowym i gazowym oraz zadania związane z usuwaniem szkód górniczych.

W ramach zadań wykonywanych w trakcie likwidacji zrealizowano:

- likwidację oraz zabezpieczenie wyrobisk górniczych – łącznie 12 zadań wykonywanych przez SRK, w tym 2 zadania przez SRK CZOK,
- opracowanie, wymaganych odrębnymi przepisami, projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją zadań wykonywanych w trakcie likwidacji kopalni - łącznie 10 zadań wykonywanych przez SRK, w tym 6 zadań przez SRK CZOK.

(plan 160 000,0 tys. zł, wykonanie 173 818,2 tys. zł, przekroczenie 8,6%) i 2013 r. przez SRK (plan 199 650,1 tys. zł, wykonanie 200 682,3 tys. zł, przekroczenie 0,5%). Zgodnie z art. 4 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) Nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE⁶⁹, wzrost pierwotnego budżetu istniejącego programu pomocowego do 20 % nie jest uznawany za zmianę pomocy istniejącej.

⁷⁰ Jednocześnie zaznaczono, że wysokość nakładów na zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym i pożarowym w trakcie i po zakończeniu likwidacji może ulec zmianie w poszczególnych latach z uwagi na zmianę cen nośników energii oraz kosztów materiałowych i osobowych.

⁷¹ Obejmujące zarówno wydatki na zadania ściśle związane z zabezpieczeniem przed zagrożeniem wodnym, jak i wydatki na opracowywanie wymaganych odrębnymi przepisami projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji oraz koszty ogólnego zarządu zakładu CZOK.

⁷² W 2009 r. 161 355,1 tys. zł, przekroczenie 1%; w 2010 r. wykonanie 173 818,2 tys. zł, przekroczenie 9%; w 2011 r. 186 370,8 tys. zł, przekroczenie 16%; w 2012 r. 193 136,6 tys. zł, przekroczenie 21%; w 2013 r. 200 682,3 tys. zł, przekroczenie 25%; w 2014 r. 190 274,1 tys. zł, przekroczenie 19%.

⁷³ Najwyższy wzrost kosztów odnotowano w pozycji „Inne koszty administracyjno-gospodarcze”, co miało związek ze zlecaniem usług przez CP Bolko na zewnątrz dotyczących, m.in. przygotowania i przeprowadzenia postępowań przetargowych, świadczenia pomocy prawnej.

Z zadań wykonywanych po zakończeniu likwidacji zrealizowano:

- likwidację infrastruktury kopalni – łącznie 157 zadań, wykonywanych przez BSRK (40 zadań) i SRK (102 zadania), w tym SRK CZOK (15 zadań),
- rekultywację terenów pogórnich – łącznie 49 zadań, wykonywanych przez BSRK (14 zadań), SRK (28 zadań), w tym SRK CZOK (7 zadań),
- utrzymywanie obiektów niezbędnych do realizacji działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji - łącznie 7 zadań wykonywanych przez SRK,
- opracowanie, wymaganych odrębnymi przepisami, projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz związanych z realizacją zadań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalni - łącznie 327 zadań, wykonywanych przez BSRK (11 zadań), SRK (316), w tym SRK CZOK (183 zadania),
- likwidację oraz zabezpieczenie zbędnych wyrobisk pozostałych w wyniku uproszczenia systemów odwadniania – zadania wykonywane tylko w 2007 r. przez SRK (24 zadania), w tym SRK CZOK (23 zadania),
- zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym i pożarowym - łącznie 1 620 zadań, wykonywanych przez BSRK (6 zadań), SRK (1 614 zadań), w tym SRK CZOK (1 612 zadań⁷⁴).

Liczba zadań realizowanych przez SRK i BSRK w ramach usuwania szkód górniczych systematycznie malała od 51 w 2007 r. i 57 w 2008 r. do 11 w 2014 r. Ponadto w latach 2007-2009 w ramach usuwania szkód górniczych KWK "Siemianowice" ZG "Rozalia" Sp. z o.o. w upadłości zrealizowała łącznie 16 zadań, a KWK "Niwka-Modrzejów" Sp. z o.o. w upadłości sześć zadań.

(dowód: akta kontroli str. 1316-1317)

W latach 2007-2014 CP Bolko realizowała co roku trzy zadania związane z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, tj. odwadnianie wyrobisk kopalnianych, eksploatacja rurociągów zrzutowych oraz stacji oczyszczania wód kopalnianych i dozór przy wykonywaniu ww. robót. Ponadto CP Bolko zlecała opracowywanie, wymaganych na podstawie odrębnych przepisów, projektów, dokumentacji, opinii, ekspertyz i analiz. Liczba ww. sporządzonych opracowań zmalała z 18 w 2007 r. do 10 w 2010 r., a następnie z roku na rok wzrastała do 35 opracowań w 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 1312)

3.6. W ramach prac planistycznych nad ustawą budżetową na dany rok SRK, na wniosek Ministerstwa Gospodarki, przedstawiała zapotrzebowanie na dotację budżetową na działania przewidziane do finansowania w ramach ustawy o *funkcjonowaniu górnictwa*, wraz z uzasadnieniem konieczności ich realizacji. Jednocześnie SRK przedstawiała zapotrzebowanie na dotacje budżetowe, w podziale na zadania, na kolejne lata. Na podstawie powyższych informacji Ministerstwo Gospodarki dysponowało wiedzą, m.in. o rodzaju i szacowanej wartości zadań likwidacyjnych i polikwidacyjnych przewidywanych do wykonania w latach następnych. I tak, pismem z 16 kwietnia 2013 r. SRK wskazała zapotrzebowanie na środki dotacji budżetowej w 2014 r. w wysokości 327 750,7 tys. zł⁷⁵ oraz w kolejnych latach 2015-2017 w wysokości odpowiednio: 308 946,7 tys. zł⁷⁶, 302 621,2 tys. zł⁷⁷ i 289 638,2 tys. zł⁷⁸.

(dowód: akta kontroli str. 5-25, 210-221)

⁷⁴ Liczba zadań w poszczególnych latach: w 2007 r. 246, w 2008 r. 201, w 2009 r. 141, w 2010 r. 201, w 2011 r. 176, w 2012 r. 205, w 2013 r. 210 i w 2014 r. 232.

⁷⁵ W tym m.in.: likwidacja oraz zabezpieczenie zbędnych szybów i szybików – 5 523,8 tys. zł, likwidacja infrastruktury kopalni – 7 640,0 tys. zł, rekultywacja terenów pogórnich – 47,0 tys. zł.

⁷⁶ W tym m.in.: likwidacja oraz zabezpieczenie zbędnych szybów i szybików – 1 150,0 tys. zł, likwidacja infrastruktury kopalni – 6 914,0 tys. zł, rekultywacja terenów pogórnich – 48,3 tys. zł.

⁷⁷ W tym m.in.: likwidacja oraz zabezpieczenie zbędnych szybów i szybików – 50,0 tys. zł, likwidacja infrastruktury kopalni – 6 538,5 tys. zł, rekultywacja terenów pogórnich – 49,6 tys. zł.

⁷⁸ W tym m.in.: likwidacja oraz zabezpieczenie zbędnych szybów i szybików – 50,0 tys. zł, likwidacja infrastruktury kopalni – 6 654,4 tys. zł, rekultywacja terenów pogórnich – 50,9 tys. zł.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zdaniem NIK, przejęcie przez SRK zadań wykonywanych aktualnie przez CP Bolko, w zakresie zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, umożliwiło zmniejszenie kosztów ich realizacji, finansowanych dotacjami budżetowymi. Należy zauważyć, że o ile w latach 2007-2014 obserwowany był spadek kosztów ogólnego zarządu SRK, to w tym samym czasie następował wzrost tych kosztów w CP Bolko. Ponadto udzielanie zamówień publicznych przez spółkę będącą w nadzorze właścicielskim Skarbu Państwa stwarza warunki do skuteczniejszej kontroli przestrzegania prawidłowego stosowania ustawy Pzp.

(dowód: akta kontroli str. 1313, 1315, 1337-1343)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

4. Organizacja i źródła finansowania odwadniania nieczynnych zakładów górniczych

Opis stanu
faktycznego

4.1. Według pierwotnego brzmienia „Strategii działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015” z 31 lipca 2007 r., ze struktur SRK w 2008 r. miał zostać wydzielony jeden z jej zakładów - Centralny Zakład Odwadniania Kopalń, w celu prowadzenia odwadniania jako samodzielna spółka, w której udziały lub akcje obok SRK „mogą objąć m.in. Kompania Węglowa S.A. i Katowicki Holding Węglowy S.A.”. Nowa spółka (CZOK) miała przejąć zadania zakładów BSRK oraz podjąć działania „mające na celu przejęcie zadań Centralnej Pompowni „Bolko” sp. z o.o.”. Ostatecznie w wyniku korekty ww. Strategii przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 7 października 2011 r. zrezygnowano z wydzielenia CZOK jako samodzielnej spółki, a skupienie w jednym podmiocie działań wykonywanych dotychczas przez SRK, BSRK i CPB, zostało wskazane jako zadanie spoczywające na SRK.

(dowód: akta kontroli str. 573-679)

W okresie poprzedzającym przyjęcie Strategii z 31 lipca 2007 r., podczas spotkania, które odbyło się 7 grudnia 2006 r. w Ministerstwie Gospodarki, przedstawiciele SRK poinformowali, iż zasadnym jest utrzymanie CZOK-u jako oddziału SRK S.A., a nie wydzielenie go ze struktur SRK jako odrębnej spółki. Następnie, zgodnie z ustaleniami z ww. spotkania, pismem z 15 grudnia 2006 r. Zarząd SRK przedstawił informację dotyczącą dalszego funkcjonowania CZOK, proponując utrzymanie CZOK w strukturach SRK jako jej oddziału. W uzasadnieniu zwrócono uwagę, m.in. na takie kwestie, jak: konieczność poniesienia dodatkowych kosztów, finansowanych dotacją budżetową, związanych z utworzeniem nowej spółki (w tym m.in. kosztów osobowych w związku z ustanowieniem i funkcjonowaniem jej organów); powstanie kolejnego podmiotu gospodarczego będącego beneficjentem dotacji budżetowych; cel, dla którego została powołana SRK (prowadzenie likwidacji kopalń, a nie tworzenie nowych podmiotów prawa handlowego); generowanie strat przez CZOK i uzyskiwanie przez niego ujemnego wyniku finansowego; konieczność wyposażenia nowopowstałej spółki w majątek służący do odwadniania kopalń, który stanowi 55% aktywów trwałych całej SRK.

(dowód: akta kontroli str. 1766-1771)

Pismem z 19 maja 2009 r. SRK przedstawiła uwagi do projektu korekty Strategii z 31 lipca 2007 r, ponownie wnosząc o odstąpienie od zamiaru wydzielenia CZOK ze struktur SRK jako samodzielnej spółki prawa handlowego⁷⁹. Opierając się na opracowanych analizach⁸⁰, podano, m.in. że:

⁷⁹ W przypadku nieuwzględnienia tego wniosku zaproponowano przesunięcie terminu wydzielenia CZOK na okres po roku 2015 (z równoczesnym określeniem formy / struktury właścicielskiej przyszłej spółki).

⁸⁰ M.in. na opracowaniu „Analiza zasadności i skutków połączenia Spółki Restrukturyzacji kopalń S.A. i Bytomskiej Spółki Restrukturyzacji Kopalń Spółka z o.o. ze wskazaniem rekomendowanego sposobu rozwiązań oraz oceny ryzyka związanego z tym połączeniem, a także ustalenia sposobu i terminu wydzielenia odrębnej spółki realizującej zadania związane z

- Zgodnie z prognozami w latach 2009-2015 spółka CZOK będzie generowała ujemne wyniki netto, a każde obniżenie przyjętej kwoty dotacji oraz znaczący wzrost kosztów działalności bieżącej, w tym energii, powodować będzie generowanie przez tę spółkę coraz wyższych strat. Utrzymująca się w kolejnych latach strata netto doprowadzi do sytuacji, w której kapitały własne spółki staną się ujemne. Spółka CZOK charakteryzować się będzie wysokim wskaźnikiem ogólnego zadłużenia oraz niską płynnością finansową.
- Przychody wydzielonej spółki CZOK pochodzić będą wyłącznie z dotacji na prowadzoną działalność związaną z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniami oraz dotacji na modernizację. Wskazano, że przyjęta w *Strategii* wysokość dotacji na poziomie ogółem 160 000 tys. zł na rok nie zabezpiecza stale rosnących kosztów odwadniania, a dalszy wzrost kosztów, np. energii elektrycznej, przy stałej kwocie dotacji uniemożliwi właściwą realizację zadań odtworzeniowych (związanych z koniecznością utrzymania posiadanej infrastruktury technicznej w należytym stanie, zgodnym z obowiązującymi przepisami). Uniemożliwi to również realizację zadań mających na celu upraszczanie systemów odwadniania.
- Wydzielona spółka CZOK nie będzie dysponowała środkami własnymi, jakimi dysponuje SRK. W przypadku zaistnienia awarii lub innych podobnych, nieprzewidzianych zdarzeń koszty te są pokrywane ze środków własnych SRK. Środki własne stanowią też źródło finansowania działań w miesiącach styczeń-luty każdego roku, w związku z opóźnionym terminem wpływu pierwszej raty zaliczki dotacji (początek marca). Po wydzieleniu spółki CZOK finansowanie jej działalności ze środków własnych SRK nie będzie możliwe.
- Majątek wydzielonej spółki stanowić będą środki trwałe niezbędne do prowadzenia działalności w zakresie odwadniania, stąd spółka CZOK nie będzie dysponowała majątkiem możliwym do zbycia, będącym źródłem przychodów. Ponadto wierzyciele SRK⁸¹ mogą zażądać zabezpieczenia swoich wierzytelności przed dokonaniem jej podziału poprzez wydzielenie CZOK.

(dowód: akta kontroli str. 1750-1755, 1807-1812)

W związku z powyższym, dokonano zmiany *Strategii* poprzez wykreślenie zapisów dotyczących wydzielenia CZOK (zmiana ta została ostatecznie zatwierdzona przez Radę Ministrów 7 października 2011 r.). W uzasadnieniu ww. projektu korekty (dokument Ministerstwa Gospodarki) wskazano, że brak jest przesłanek do wydzielenia ze struktur SRK samodzielnej spółki CZOK, z uwagi na względy (zwłaszcza ekonomiczno-finansowe), takie m.in. jak: zabezpieczenie części składników majątkowych CZOK, służących do prowadzenia odwadniania, ustanowionymi przez ZUS hipotekami z tytułu zaległych zobowiązań; brak możliwości pozabudżetowych sfinansowania dodatkowych kosztów (jak awarie urządzeń, inne zdarzenia niemożliwe do przewidzenia), przy jednoczesnym niedysponowaniu przez wydzieloną spółkę CZOK majątkiem możliwym do zbycia i uzyskania z tego tytułu przychodów, które można byłoby przeznaczyć na bieżącą działalność spółki oraz przy prawdopodobieństwie uzyskiwania przez spółkę CZOK w kolejnych latach ujemnych wyników netto, co w konsekwencji prowadziłoby do sytuacji, w której kapitały własne spółki stałyby się ujemne.

(dowód: akta kontroli str. 629-679)

4.2. Początkowo, wg *Strategii* z 31 lipca 2007 r. przyjęto, że wydzielona ze struktur SRK nowa spółka (CZOK) podejmie działania „*mające na celu przejęcie zadań Centralnej Pomownicy »Bolko« sp. z o.o.*”. Ostatecznie korektą *Strategii* z 7 października 2011 r. zrezygnowano z wydzielenia CZOK jako samodzielnej spółki, a skupienie w jednym podmiocie działań wykonywanych dotychczas przez SRK i CPB, zostało wskazane jako zadanie spoczywające na SRK. Harmonogram realizacji najważniejszych działań *Strategii* (później *Programu*) nie określał terminu przejęcia zadań CPB przez CZOK, a później SRK. Kierująca Departamentem wyjaśniła, m.in. że: „*Działania w zakresie odwadniania nieczynnych wyrobisk porudnych, spoczywają na Skarbie Państwa. W ocenie Ministerstwa Gospodarki działania te powinny być wykonywane przez spółkę należącą do Skarbu*

zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalni” (Etap I i Etap II) – opracowanie firmy zewnętrznej.

⁸¹ Prowadzącej m.in. postępowanie układowe z terminem realizacji do września 2010 r. oraz restrukturyzację ustawową zobowiązań byłej BSRK wobec ZUS z terminem spłaty do grudnia 2015 r.

Państwa, a nie podmiot prywatny, tym bardziej że finansowanie odbywa się z dotacji budżetowej. (...) Pomimo podejmowanych przez Ministerstwo Gospodarki szeregu działań w kierunku kompleksowego rozwiązania problemu, Zarząd CP Bolko nie wykazywał zaangażowania w temacie zgrupowania w jednej strukturze wszystkich zadań związanych z prowadzeniem odwadniania". Działania te polegały na:

- organizacji w 2009 r. spotkania z przedstawicielami CP Bolko, ARP i SRK, na którym jednym z tematów było przejęcie CP Bolko przez SRK,
- kierowaniu pism do CP Bolko i SRK, m.in. w sprawie ustalenia harmonogramu prac związanych z przejęciem, przekazywania informacji na temat zaawansowania prac oraz przyspieszenia i zintensyfikowania działań mających na celu skoncentrowanie zadań związanych z odwadnianiem w jednym podmiocie.⁸²

Aprobatę dla działań Ministerstwa Gospodarki związanych z przejęciem przez SRK zadań od CP Bolko wyraził Wyższy Urząd Górniczy oraz Minister Środowiska.⁸³

(dowód: akta kontroli str. 17-19, 222-249, 659)

W dniu 10 sierpnia 2012 r. Minister Gospodarki wystąpił do Ministra Finansów oraz Ministra Skarbu Państwa w sprawie przedstawienia stanowiska i pomocy we wskazaniu ewentualnych wariantów realizacyjnych i kierunków działań mających na celu skoncentrowanie w jednym podmiocie zadań związanych z zabezpieczeniem kopalń czynnych przed zagrożeniem wodnym (sugerowane rozwiązania: zakup przez SRK majątku CP Bolko niezbędnego do prowadzenia odwadniania wyrobisk lub wyłączenie na rzecz Skarbu Państwa). Minister Skarbu wskazał, że udzielane przez niego wsparcie na warunkach rynkowych lub pomocy publicznej dla SRK wymaga złożenia wniosku wraz z biznesplanem i testem prywatnego inwestora lub planu restrukturyzacji przedsiębiorcy. Z kolei Minister Finansów nie zajął stanowiska ze względu na duży stopień ogólności zaproponowanych rozwiązań i brak analiz finansowo-ekonomicznych.

(dowód: akta kontroli str. 250-270)

Jak wyjaśniła Kierująca Departamentem, w związku z brakiem środków finansowych Ministerstwo Gospodarki nie zlecało analiz i opinii prawnych, które miałyby na celu ustalenie w jakim trybie formalno-prawnym, z jakich źródeł i w jakiej wysokości powinno nastąpić ewentualne przejęcie składników majątkowych CP Bolko, natomiast próbowało własnymi siłami wypracować możliwe warianty realizacyjne.

Pismem z dnia 5 sierpnia 2014 r. SRK poinformowała Ministerstwo Gospodarki, iż w wyniku spotkania z przedstawicielem Ministerstwa Skarbu Państwa ustalono, że zakup przez SRK składników majątku od CP Bolko w celu prowadzenia odwadniania wyrobisk po nieczynnych kopalniach rud cynku i ołowiu nie będzie działalnością skierowaną na osiągnięcie zysku i tym samym nie spełnia warunku koniecznego do uzyskania wsparcia. Zatem spółka nie będzie mogła skorzystać ze środków państwowego funduszu celowego, traktowanych jako wsparcie niebędące pomocą publiczną. Biorąc powyższe pod uwagę, SRK nie widzi obecnie możliwości sfinansowania zakupu składników majątku CP Bolko, zarówno z uwagi na brak podstaw do uzyskania wsparcia, jak również brak możliwości sfinansowania przedmiotowej transakcji ze środków własnych, jak i dotacji budżetowej.

Kierujący pracami Departamentu wyjaśnił, że: „obecnie brak zarówno źródła, jak i formy sfinansowania transakcji”.

⁸² Ministerstwo Gospodarki skierowało następujące pisma do CP Bolko: z 9.07.2010 r. w sprawie stanowiska Zarządu odnośnie przejęcia realizowanych zadań przez inny podmiot; z 14.10.2010 r. w sprawie ustalenia harmonogramu prac; z 14.12.2010 r. w sprawie, m.in. przekazania informacji na temat prac nad propozycją Ministra Gospodarki dotyczącą skoncentrowania zadań związanych z odwadnianiem w jednym podmiocie; z 7.01.2011 r. w sprawie wyników prac nad ustaleniem harmonogramu spotkań, mających na celu omówienie kwestii związanych z propozycją przejęcia przez inny podmiot zadań realizowanych obecnie przez CP Bolko; z 13.05.2011 r. informujące, że Ministerstwo Gospodarki nie odstępuje od koncepcji skoncentrowania w jednym podmiocie zadań związanych z zabezpieczeniem kopalń czynnych przed zagrożeniem wodnym; a także pisma do: CP Bolko i SRK z 1.09.2011 r. w sprawie przesłanego „Operatu szacunkowego składników rzeczowego majątku trwałego półki pod nazwą Centralna Pompownia „Bolko” Sp. z o. o. z siedzibą w Bytomiu przy ul. Kruszcowej 4 ”; CP Bolko z 25.11.2011 r. z prośbą o zaangażowanie i intensyfikację działań; pismo do SRK z 5.06.2014 r. informujące o aktualizacji i uzupełnieniu przez CP Bolko, „Operatu...” oraz pismo do SRK z 11.08.2014 r. w sprawie zwiększenia zaangażowania w prace związane z przejęciem zadań realizowanych przez CP Bolko.

⁸³ Odpowiednio pisma z dnia 15 października 2009 r. i 30 września 2010 r.

(dowód: akta kontroli str. 19, 245-246, 1337-1340)

4.3. Obowiązujące w Unii Europejskiej uregulowania, na podstawie których wydawane są decyzje Komisji Europejskiej oceniające zgodność zgłaszanych programów udzielania pomocy publicznej z rynkiem wewnętrznym, tracą moc 31 grudnia 2027 r. (co dotyczy Decyzji Rady z 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamknięcie niekonkurencyjnych kopalń węgla kamiennego - 2010/787/UE)⁸⁴.

Wyjaśniając, czy Ministerstwo Gospodarki opracowywało lub zlecało opracowanie koncepcji, analiz, opinii prawnych, dotyczących docelowego modelu finansowania odwadniania nieczynnych kopalń, w szczególności uwzględniającego moment, w którym dalsze finansowanie tych zadań ze środków publicznych będzie ograniczone lub nie będzie możliwe⁸⁵ oraz w jaki sposób ich wyniki zostaną wykorzystane, Kierująca Departamentem wskazała jedno opracowanie – projekt badawczo-rozwojowy pt.: „Ocena możliwości zmian w systemach odwadniania kopalń zlikwidowanych w warunkach koniecznego zabezpieczenia czynnych zakładów górniczych przed zagrożeniem wodnym” – zlecony przez Ministerstwo Gospodarki w 2010 r. Głównemu Instytutowi Górnictwa w Katowicach. Wyniki ww. opracowania były wykorzystywane w pracach Zespołu ds. Upraszczania Systemów Odwadniania.

W badanym okresie, na wniosek Ministra Gospodarki, pismem z dnia 11 kwietnia 2007 r.⁸⁶, powołano Zespół ds. Upraszczania Systemów Odwadniania składający się z przedstawicieli: SRK, Kompanii Węglowej S.A., Katowickiego Holdingu Węglowego S.A., Południowego Koncernu Węglowego S.A. oraz zapraszanych przedstawicieli Ministerstwa Gospodarki i Ministerstwa Środowiska. Ww. Zespół opracował „Zweryfikowany program upraszczania systemów odwadniania zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego do roku 2011, będących w strukturach Zakładu CZOK w Czeladzi”. Kolejny Zespół ds. Upraszczania Systemów Odwadniania (ZUSO) został powołany z inicjatywy Ministra Gospodarki, wyrażonej w piśmie z dnia 11 marca 2014 r.⁸⁷, którego zadaniem było przeanalizowanie funkcjonowania systemów odwadniania zlikwidowanych kopalń, stosowanych dotychczas przez SRK i opiniowanie proponowanych zmian, wraz z rekomendacją wypracowanych rozwiązań właściwym instytucjom i urzędem nadzoru górniczego. Prace ZUSO rozpoczęły się w czerwcu 2014 r. Do grudnia 2014 r. odbyły się cztery posiedzenia ZUSO i trzy posiedzenia połączonych Zespołów ds. Rozpoznawania i Zwalczania Zagrożeń Wodnych CZOK oraz kopalń, z udziałem członków ZUSO. W pracach Zespołu uczestniczyli przedstawiciele SRK, ARP, przedsiębiorców górniczych oraz zapraszani, w zależności od omawianego tematu, przedstawiciele chronionych kopalń.

W sprawozdaniu z grudnia 2014 r. z prac ww. Zespołu za 2014 r. podniesiono, m.in. że przyjmowane rozwiązania powinny uwzględniać obecne i przyszłe odwadnianie kopalń Niecki Bytomskiej po likwidacji aktualnie czynnych kopalń oraz że proponowane rozwiązania powinny brać pod uwagę docelowy model odwadniania wszystkich kopalń Niecki Bytomskiej, polegający na grawitacyjnym spływie wód z likwidowanych i zlikwidowanych kopalń, odpowiednio przygotowanymi / wykonanymi wyrobiskami, do najniższej części Niecki Bytomskiej, tzn. na poziom 930 m Ruchu „Centrum”. Stwierdzono również, że Zespół w swoich propozycjach był ograniczony w podejmowaniu konkretnych rozwiązań, brakiem decyzji odnośnie strategii dla górnictwa węgla kamiennego i planowanej restrukturyzacji w obrębie spółek węglowych.

(dowód: akta kontroli str. 6, 19-20, 488-508, 872-892, 1383-1395, 1815-1816, 1827-1838)

4.4. Prace nad założeniami nowego, rządowego dokumentu programowego, określającego kierunki funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego po 2015 r., Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Katowicach rozpoczęła w 2013 r. Według informacji ARP⁸⁸, w maju 2013 r. zostało zorganizowane w ARP w Katowicach spotkanie z udziałem

⁸⁴ Dz.Urz. UE L336/24 z 21.12.2010, PL.

⁸⁵ Np. w związku z brakiem pozytywnej decyzji Komisji Europejskiej w sprawie zgodności pomocy publicznej z rynkiem wewnętrznym lub w związku z wygaśnięciem uregulowań unijnych.

⁸⁶ Nr DP-IV-077 2-RD/07

⁸⁷ DGA-I-073-1/3/14, l.dz. 350/14.

⁸⁸ Pismo ARP z dnia 14 stycznia 2015 r. nr OKT.4410.1.2015.WM.

przedstawiciele, m.in. spółek węglowych, SRK, Wyższego Urzędu Górniczego i Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego, którego celem było określenie przez uczestników problemów, które winny zostać ujęte w nowych rozwiązaniach. W trakcie spotkania dyskutowano, m.in. kwestię ewentualnego przekazania obowiązku finansowania lub współfinansowania działań mających na celu ochronę kopalń czynnych przed zagrożeniem wodnym ze strony do ochraniających spółek węglowych. Uznano, że w nowym programie i nowych przepisach, należy uwzględnić postanowienie aby podmiot prowadzący wydobywanie w oparciu o nową koncesję na terenach po zlikwidowanych kopalniach ponosił odpowiedzialność za odwadnianie⁸⁹. W styczniu 2014 r. ARP przekazała do Ministerstwa Gospodarki projekt założeń do projektu nowej ustawy regulującej działalność sektora górnictwa węgla kamiennego, zakładający, m.in. że źródłami finansowania działań likwidacyjnych i polikwidacyjnych będą: środki budżetowe, środki pochodzące z części opłaty eksploatacyjnej, środki NFOŚiGW, środki własne SRK oraz inne źródła.

Według projektu założeń do projektu ustawy o *działalności górnictwa węgla kamiennego i zasadach polityki węglowej w latach 2016-2027* (przygotowanego przez Departament Górnictwa w dniu 31 stycznia 2014 r.) - termin obowiązywania ww. projektowanej regulacji wynika z decyzji Rady z dnia 10 grudnia 2010 r. w sprawie pomocy państwa ułatwiającej zamykanie niekonkurencyjnych kopalń, która umożliwia pomoc państwa dla sektora węglowego do 31 grudnia 2027 r. Projekt ustawy przewidywał, że zabezpieczenie kopalń czynnych przed zagrożeniem wodnym ze strony kopalń zlikwidowanych przed 1 stycznia 2007 r. będzie finansowane „z dotacji oraz innych źródeł finansowania”, przy czym projekt nie precyzował innych niż dotacje źródeł finansowania tych zadań. Według projektu ustawy, dopiero po 2015 r. miało nastąpić przejęcie przez SRK zadań CP Bolko. Ponadto przewidywano, że w odniesieniu do kopalń likwidowanych po 31 grudnia 2006 r., wykorzystanie środków zgromadzonych na funduszu likwidacji zakładu górnictwa będzie mogło dotyczyć także zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym.

Powyższy projekt założeń, stał się podstawą prac w II i III kwartale 2014 r. zespołu reprezentującego stronę rządową, społeczną i pracodawców, obejmujących założenia do ustawy o działalności górnictwa w latach 2016-2027 oraz założenia nowego, rządowego dokumentu programowego, który miałby obowiązywać od 2016 r.⁹⁰ Równoległe z ww. pracami w maju 2014 r. Prezes Rady Ministrów powołał Międzyresortowy Zespół ds. Funkcjonowania Górnictwa Węgla Kamiennego w Polsce, którego celem było m.in. przygotowanie rekomendacji dla dalszych działań służących poprawie funkcjonowania sektora górnictwa węgla kamiennego, w tym jego restrukturyzacji, a w listopadzie 2014 r. powołał Zespół Pełnomocnika Rządu ds. restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego. W związku z poważnym pogorszeniem się sytuacji w sektorze węglowym, w szczególności w Kompanii Węglowej S.A., dalsze prace nad dokumentem programowym nie były prowadzone, a ich wznowienie przewidywano na koniec I kwartału 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 1383-1386, 1816-1821, 1851-1863)

Kierujący pracami Departamentu wyjaśniając, czy w związku z pracami nad nowym, rządowym dokumentem programowym, dotyczącym górnictwa węgla kamiennego, rozważana jest kwestia ograniczania i docelowej rezygnacji z finansowania dotacjami budżetowymi zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym w trakcie i po zakończeniu likwidacji oraz stosowna zmiana ustawy „górnictwej”, stwierdził, że: *„Sprawa finansowania dotacjami budżetowymi zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym w trakcie i po zakończeniu likwidacji będzie podejmowana zarówno na etapie tworzenia projektu dokumentu programowego (...) jak i jego późniejszych uzgodnień (...). Ewentualna redukcja lub rezygnacja z finansowania ww. działań wymagałaby systemowej zmiany podejścia do kwestii odwadniania w obszarze technicznym, organizacyjnym, finansowym i prawnym. Wypracowanie sprawnie funkcjonującego systemu odwadniania kopalń w formie innej niż obecna będzie wymagało zatem wieloczynnikowych analiz i szerokiej dyskusji. Ze względu na znaczenie odwadniania kopalń dla bezpieczeństwa*

⁸⁹ Gdyż jak podano: „Aktualnie, nowy podmiot rozpoczynający wydobywanie oczekuje, że SRK będzie w dalszym ciągu realizować odwadnianie, chroniąc wyrobiska należące do nowego podmiotu”.

⁹⁰ Spotkania dniami 27 czerwca, 11 lipca i 29 sierpnia 2014 r.

ruchu zakładów górniczych i zatrudnionych w nich ludzi oraz dla bezpieczeństwa powszechnego, zmiana taka musi mieć gruntowne uzasadnienie, a jej potencjalne przeprowadzenie musi pozwolić na utrzymywanie w sposób ciągły kontroli nad zagrożeniem wodnym”.

(dowód: akta kontroli str. 1344-1347)

4.5. Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 23 listopada 2011 r. Nr K(2011)8280, oceniająca zgodność programu „Pomocy państwa dla polskiego sektora górnictwa węgla kamiennego w latach 2011-2015”, dotyczącego m.in. zadań wykonywanych przez SRK, w zakresie zabezpieczenia kopalń czynnych przed zagrożeniami ze strony kopalń zlikwidowanych, obowiązuje do końca 2015 r. W dniu 4 marca 2015 r. Komisji Europejskiej przekazano nowy program pomocowy dla sektora górnictwa węgla kamiennego (w tym dla SRK) pn. „Pomoc państwa dla sektora górnictwa węgla kamiennego w latach 2015-2018”, celem wydania decyzji o jego zgodności z rynkiem wewnętrznym. Do dnia zakończenia kontroli Komisja Europejska nie podjęła ww. decyzji.

Na dzień zakończenia kontroli projekt rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji kopalń oraz naprawiania szkód wywoływanych ruchem zakładu górniczego, określającego szczegółowe warunki i tryb przyznawania dotacji budżetowej był w trakcie uzgodnień międzyresortowych. Pismem z 10 marca 2015 r. Departament Górnictwa zwrócił się do Departamentu Budżetu i Finansów MG z prośbą o wystąpienie do Ministra Finansów o przyznanie dodatkowych środków na finansowanie zadań określonych w znowelizowanej ustawie o funkcjonowaniu górnictwa, w tym na zadania wykonywane w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalń, których likwidację rozpoczęto przed 1 stycznia 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 488-518, 1318-1321, 1351-1352, 1864-1866)

4.6. W założeniach Strategii (Programu) przyjęto, że od 2008 r. odwadnianie nieczynnych zakładów górniczych będzie finansowane także dotacjami z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej⁹¹. Program pomocy dla sektora górnictwa węgla kamiennego na lata 2011-2015, rozszerzał jego podstawę prawną o ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁹², na podstawie której NFOŚiGW miał udzielać dotacji na rekultywację terenów górniczych oraz „ujmowanie i uzdatnianie wód kopalnianych i wód zasolonych”⁹³. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy publicznej na cele z zakresu ochrony środowiska wynikające z zamknięcia jednostek produkcyjnych węgla⁹⁴, określające warunki przyznawania dotacji, m.in. na odwadnianie nieczynnych kopalń węgla kamiennego, ze środków NFOŚiGW weszło w życie 21 maja 2013 r. i dopiero po tym dniu SRK mogła w pełni korzystać z możliwości finansowania zadań związanych z zabezpieczeniem kopalń przed zagrożeniem wodnym z dotacji NFOŚiGW. Udział Ministra Gospodarki w procesie tworzenia projektu ww. rozporządzenia w latach 2011-2013, polegał na udzielaniu odpowiedzi na pytania Ministra Środowiska, przekazywaniu niezbędnych informacji oraz na zgłaszaniu uwag i propozycji do tego dokumentu⁹⁵.

(dowód: akta kontroli str. 299-572, 610, 1259, 1320-1331, 1345, 1349, 1845-1850)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁹¹ Zwanego dalej: „NFOŚiGW”.

⁹² Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.

⁹³ Oprócz zwolnień z opłat i kar wobec NFOŚiGW (co przewidywał także program pomocowy na lata 2008-2010).

⁹⁴ Dz. U. Nr 580, zwane dalej: rozporządzeniem „w sprawie warunków udzielania pomocy publicznej”.

⁹⁵ Odpowiedź Ministra Gospodarki z dnia 14 czerwca 2011 r. na pismo Ministra Środowiska z dnia 20 kwietnia 2011 r., Odpowiedź Ministra Gospodarki z dnia 1 października 2012 r. na pismo Ministra Środowiska z dnia 24 września 2012 r., Odpowiedź Ministra Gospodarki z dnia 6 marca 2013 r. na pismo Ministra Środowiska z dnia 26 lutego 2013 r.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. W ocenie NIK, pierwotna koncepcja wydzielenia ze struktur SRK spółki CZOK była niespójna z równoległym, zasadnym zamiarem konsolidacji zadań wykonywanych przez SRK, BSRK⁹⁶ i CP Bolko, sprzyjającym ograniczeniu kosztów prowadzonej działalności. Dyrektor Departamentu Górnictwa wyjaśniając merytoryczne przesłanki, na podstawie których Ministerstwo Gospodarki uznało pierwotnie za zasadne wydzielenie z SRK jej zakładu CZOK (jako niezależnej spółki) i ujęło ten plan w programowym dokumencie rządowym⁹⁷, stwierdziła, m.in.: „*Takie założenie wynikało z pierwotnej koncepcji zakończenia prowadzenia przez SRK czynności związanych z prowadzeniem likwidacji kopalń oraz tzw. działań polikwidacyjnych do końca 2010 r. Na etapie tworzenia »Strategii działalności górnictwa (...), perspektywy rozwoju branży były dość optymistyczne. W latach poprzedzających przyjęcie strategii wynik finansowy sektora był dodatni (...) i zakładano, że stan taki będzie utrzymywał się w następnych latach. Stąd m.in. zaplanowano, że Kompania Węglowa S.A. i Katowicki Holding Węglowy S.A. będą mogły objąć akcje w wydzielonym ze struktur SRK CZOK. Przewidywano również, że CZOK po wydzieleniu ze struktur SRK będzie mógł spłacić zobowiązania, które powstały po przejściu składników majątku byłej BSRK*”. Zdaniem NIK, pierwotne przyjęcie planu wydzielenia CZOK było niecelowe, a prawidłowe argumenty przemawiające za odstąpieniem od tego zamiaru zostały przedstawione przez SRK już w grudniu 2006 r., a zatem przed przyjęciem rządowego dokumentu programowego dla górnictwa⁹⁸. Należy także zauważyć, że objęcie udziałów lub akcji w spółce kapitałowej CZOK nie wiązałoby się ze zmianą źródeł finansowania realizowanych przez nią zadań, gdyż rozwiązanie takie nie było przewidziane w rządowym dokumencie programowym dla górnictwa jak również w obowiązującej ustawie o funkcjonowaniu górnictwa.

(dowód: akta kontroli str. 573-679, 1359-1366, 1753, 1813-1826)

2. NIK zwraca uwagę, że Ministerstwo Gospodarki w latach 2007-2014 nie sporządziło biznesplanu, analizy kosztów, harmonogramu prac ani żadnego innego dokumentu, który byłby podstawą do przeprowadzenia analizy trybów formalno-prawnych przejścia zadań CP Bolko przez SRK, jak i możliwości sfinansowania tego przedsięwzięcia. W skutek braku skutecznych działań, w tym także w zakresie wsparcia działań podejmowanych przez SRK, do dnia zakończenia kontroli (w ostatnim roku obowiązywania programu rządowego), nie wypracowano koncepcji skoncentrowania zadań związanych z odwadnianiem w jednym podmiocie. Wprowadzie w dniu 10 lutego 2010 r. na zlecenie CP Bolko sporządzono operat szacunkowy składników rzeczowego majątku trwałego spółki, lecz operat ten uległ dezaktualizacji. Aktualizację ww. operatu opracowano w dniu 17 marca 2014 r., lecz dokument ten, m.in. z uwagi na upływ czasu będzie wymagał kolejnej weryfikacji i uaktualnienia. W ocenie NIK, prace nad przejściem przez SRK zadań CP Bolko znajdują się na tym samym etapie, co w pierwszych latach obowiązywania *Strategii*, a działania podejmowane przez Ministerstwo Gospodarki nie przyniosły oczekiwanych efektów oraz nie przybliżyły do zrealizowania powyższego zamierzenia.

(dowód: akta kontroli str. 1209-1213, 1339-1343)

3. NIK zwraca uwagę, że aktualna decyzja Komisji Europejskiej dotycząca udzielanej pomocy publicznej, m.in. dla SRK, obowiązuje do końca 2015 r., a po dokonaniu pozytywnej oceny nowego programu kolejna decyzja będzie obowiązywać do końca 2018 r., natomiast uregulowania unijne, na podstawie których powyższe decyzje zostały lub zostaną wydane, tracą moc 31 grudnia 2027 r. i po tej dacie formalnie nie będzie możliwe kontynuowanie udzielania pomocy publicznej na zabezpieczenie kopalń czynnych przed zagrożeniami ze strony kopalń zlikwidowanych prowadzone przez SRK.

Jednocześnie Ministerstwo Gospodarki, w toku dotychczasowych prac nad nowymi regulacjami oraz nowym dokumentem programowym dla górnictwa, nie przygotowywało, ani nie zlecało opracowania koncepcji, analiz, opinii prawnych, dotyczących innego niż

⁹⁶ Z dniem 1 kwietnia 2009 r. nastąpiło połączenie SRK i BSRK. W wyniku dokonanego połączenia przeniesiono cały majątek spółki przejmowanej (BSRK) na spółkę przejmującą (SRK). SRK wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki BSRK.

⁹⁷ Według wyjaśnień udzielonych przez Dyrektora Oddziału ARP S.A. w Katowicach oraz Zarządu SRK S.A. w Bytomiu, Katowicki Oddział ARP jak również SRK nie były autorami (inicjatorami) planu wydzielenia z SRK jej zakładu CZOK - jako niezależnej spółki oraz ujęcia tego planu w pierwotnej wersji programu rządowego.

⁹⁸ Koszt późniejszych analiz (2008 r.), obejmujących m.in. kwestie sposobu i terminu wydzielenia odrębnej spółki CZOK, poniesionych przez SRK wyniósł 608 780 zł brutto.

obowiązującego obecnie modelu finansowania odwadniania nieczynnych kopalń, w szczególności modelu uwzględniającego moment, od którego dalsze finansowanie tych zadań ze środków publicznych będzie ograniczone lub nie będzie możliwe.

Należy zauważyć, że przywoływane w wyjaśnieniach, zlecone przez Ministerstwo Gospodarki w 2010 r. Głównemu Instytutowi Górnictwa opracowanie, pt.: „Ocena możliwości zmian w systemie odwadniania kopalń zlikwidowanych w warunkach koniecznego zabezpieczenia czynnych zakładów górniczych przed zagrożeniem wodnym”, poświęcone było ocenie możliwości upraszczania systemów odwadniania zlikwidowanych kopalń i związanych z tym możliwości ograniczenia kosztów działalności związanej z zabezpieczeniem czynnych zakładów górniczych przed zagrożeniem wodnym. Opracowanie nie odnosiło się natomiast do zmiany sposobu i źródeł finansowania zadań realizowanych obecnie przez SRK ze środków dotacji.

(dowód: akta kontroli str. 6, 19-20, 488-508, 872-892, 1383-1386, 1391-1395, 1815-1821, 1837-1844, 1851-1863)

W związku z trudną sytuacją górnictwa węgla kamiennego, w IV kw. 2014 r. i I kw. 2015 r. wprowadzono do ustawy o funkcjonowaniu górnictwa zmiany, także w części związane z problematyką odwadniania zlikwidowanych kopalń. W praktyce jednak nowe regulacje nie skutkowały zasadniczymi zmianami dotychczasowego modelu finansowania odwadniania kopalń⁹⁹, a niektóre wręcz zwiększały zakres finansowania zadań dotacjami, co w szczególności dotyczy wydłużenia czasu finansowania dotacjami budżetowymi likwidacji kopalń. Pierwotnie bowiem, ustawa o funkcjonowaniu górnictwa przewidywała, że przedsiębiorca górniczy finansuje likwidację kopalni z funduszu likwidacji zakładu górniczego, gdy likwidację kopalni rozpoczęto po dniu 31 grudnia 2006 r., po zmianie ww. ustawy¹⁰⁰ (od 14 listopada 2014 r.) - gdy likwidację rozpoczęto po 1 stycznia 2015 r., a po kolejnej zmianie¹⁰¹ (od 4 lutego 2015 r.) - gdy likwidację rozpoczęto po 1 stycznia 2016 r.

Ustawa po ostatniej zmianie obowiązuje bezterminowo (wcześniej termin jej obowiązywania określony był na 31 grudnia 2015 r.), co w praktyce dotyczy także finansowania dotacjami budżetowymi zadania związanego z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, wykonywanego przez SRK w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalni (art. 9 ust. ustawy o funkcjonowaniu górnictwa).

Zdaniem NIK, relatywnie nieodległa perspektywa wygaśnięcia uregulowań unijnych w 2027 r., może w przyszłości stanowić źródło zagrożenia dla zapewnienia źródeł finansowania procesów odwadniania. NIK zwraca uwagę, że systemowe rozwiązanie finansowania odwadniania nieczynnych kopalń, ze środków innych niż środki budżetowe, może wymagać czasochłonnych zmian prawno-organizacyjnych oraz konieczności zgromadzenia znacznych, alternatywnych środków finansowych.

4. Uchwałą z dnia 31 października 2014 r. Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy SRK utworzono kapitał rezerwowy SRK w wysokości 120 183 635 zł, stanowiący fundusz przeznaczony na sfinansowanie przez SRK dokapitalizowania w formie dopłat do spółki KWK „Kazimierz-Juliusz” Sp. z o.o. W dniu 7 listopada 2014 r. Ministerstwo Gospodarki przekazało na rachunek bankowy SRK powyższą kwotę, która stanowiła pomoc na podwyższenie kapitałów własnych spółki. Następnie SRK do dnia 2 marca 2015 r. przekazała środki w formie dopłat KWK „Kazimierz-Juliusz” w łącznej kwocie 115 506 371,90 zł, z czego 98 409 200 zł przekazano do końca 2014 r.¹⁰²

⁹⁹ Dodano art. 9a., wg którego przedsiębiorca podejmujący działalność górnictwem w obszarze likwidowanej albo zlikwidowanej kopalni przejmuje zadania, o których mowa w art. 9 ust. 1, wraz z obowiązkiem ich finansowania, z chwilą uzyskania w zakresie niezbędnym do prowadzenia działalności górniczej, tytułu prawnego do mienia likwidowanej albo zlikwidowanej kopalni, tj. zadania związane z zabezpieczeniem kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, wykonywane przez przedsiębiorstwo, o którym mowa w art. 8 ust. 1.

¹⁰⁰ Ustawą z dnia 10 października 2014 r. o zmianie ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r. poz. 1395).

¹⁰¹ Ustawą z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U z 2015 r. poz. 143).

¹⁰² Środki wykorzystano na pokrycie świadczeń na rzecz pracowników, zobowiązań publicznoprawnych i zobowiązań z tytułu dostaw i usług. W 2014 r. KWK „Kazimierz-Juliusz” Sp. z o.o. nie przekazało dotacji budżetowych na likwidację tej kopalni (rozpoczętej 1 grudnia 2014 r.) - przewidywane zapotrzebowanie na dotacje budżetowe na ten cel wynosi 126 590,8 tys. zł.

NIK zwraca uwagę, że powyższa pomoc publiczna została udzielona, przed przekazaniem Komisji Europejskiej programu pomocowego, które nastąpiło dopiero 4 marca 2015 r., oraz przed wydaniem przez Komisję decyzji o ocenie zgodności tej pomocy z rynkiem wewnętrznym. Pełnomocnik Rządu ds. Restrukturyzacji Górnictwa Węgla Kamiennego na spotkaniu z przedstawicielami Komisji Europejskiej w dniu 27 stycznia 2015 r. poinformował, że pomoc publiczna zostanie udzielona przed jej notyfikacją.

(dowód: akta kontroli str. 6, 23-24, 1318, 1321, 1332-1336, 1864-1869)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁰³, wnosi o:

- 1. Zapewnienie przyznawania dotacji na prowadzenie monitoringu górnictwa niewęglowego w oparciu o kalkulację, w tym wycenę realizacji zadań przewidywanych do wykonania.**
- 2. Podjęcie działań w celu zapewnienia stosowania przez CP Bolko przepisów ustawy *Prawo zamówień publicznych*, przy udzielaniu zamówień na dostawy i usługi przesyłu energii elektrycznej.**

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 15 maja 2015 r.

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Jacek Uczkiewicz

.....
podpis

¹⁰³ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm., zwana dalej: „ustawą o NIK”.